

Hakemli Yazılar / *Refereed Papers*

Mesleki Bir Örgüt Olarak Türk Kütüphaneciler Derneği'nin Altmış Yıllık Gelişim Çizgisi

The Sixty-Year Development Line of the Turkish Librarians' Association as a Professional Organization

Mehmet Toplu*

Öz

Kütüphanecilik alanındaki mesleki örgütlenmeler 1876 yılında American Library Association (ALA) 'nın kurulması ile birlikte başlamıştır. ALA'nın kuruluşundan 2009 yılına kadar geçen 133 yıllık süreç içerisinde, 150'den fazla ülkede kütüphane/kütüphanecilik dernekleri kurulmuştur. Kütüphane/kütüphanecilik dernekleri mesleki politikaların saptanmasında, standartların oluşturulmasında, düşünce ve ifade özgürlüğünün savunulmasında, sansüre karşı mücadele edilmesinde, sorunların kamuoyuna aktarılmasında ve kütüphaneciliğin entelektüel birikiminin oluşumunda önemli işlevler üstlenmiştir.

Türkiye 'de ilk kütüphanecilik derneği 1949 yılında Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD) adıyla kurulmuştur. Dernek kuruluşundan itibaren bir taraftan var olma mücadelesi verirken bir taraftan da, mesleki yayınlar yayınlanmaya, kütüphanecilikle ilgili kongre, konferans ve paneller düzenlenmeye başlamıştır. TKD 1961 yılından itibaren şubeler düzeyinde örgütlenme çalışmalarına başlamıştır. Altmış yıllık süreç içerisinde yasal düzenlemeler, özlük hakları, meslek dışı atamalar, kütüphanecilik hizmetlerinin gelişimi vb. konularda birçok adım atmaya çalışmış ancak bunların

* Yrd. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi Enformatik Bölümü. e-posta: mtoplu@gazi.edu.tr

hayata geçirilmesinde somut bir gelişme elde edememiştir. TKD 1990'lı yıllara kadar sadece mesleki sorunlarla ilgilenen bir kurum niteliğinde iken, bu yıllardan itibaren toplumsal olaylara duyarlı, diğer mesleki ve sivil toplum örgütleriyle işbirliğini ön plana çıkaran bir kurum niteliğine bürünmeye başlamıştır.

Çalışmada, TKD Genel Merkezi'nin ve Ankara Şubesi'nin yönetim kurulu karar defterleri, yayınlamış olduğu dergiler, kitaplar vb. yayınlar ile düzenlemiş olduğu mesleki etkinlikler ve dernek konusunda yapılan diğer çalışmalar incelenerek tarihsel perspektifte bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Türk Kütüphaneciler Derneği; TKD; mesleki dernekler; kütüphane dernekleri*

Abstract

In the field of professional organizations for Librarianship started with the establishment of American Library Association (ALA) in 1876. From the founding of ALA over the course of last 133 years until 2009, the library / librarianship associations have been established in more than 150 countries. Library/ librarianship professional associations has undertaken important functions in determination of policies, in the creation of standards, defending freedom of thought and expression, to transfer the issues to the public, to fight against censorship, and in the formation of librarianship's intellectual heritage.

The first association in librarianship in Turkey was founded with the name of Turkish Librarians' Association (TKD) in 1949. On struggling for the existence since its establishment, The Association started to organize running professional publications, librarianship-related conventions, conferences and panels. Since 1961 TKD started organizational studies at the level of the branches. During the sixty year period the Association tried to take many steps in the subjects of legal regulations, employee rights, professional outside assignments, the development of librarianship services etc. but could not obtain a concrete development of implementing these. Until 1990 while TKD only deal with professional qualifications in an institution, since then the

institution has become sensitive to other professional and non-governmental organizations highlighting the cooperation with these institutions.

In this study, the board decision books; published magazines, books, etc.; the professional activities and other studies related to associations of TKD Headquarters and Ankara branch, were examined and assessed in the historical perspective.

Keywords: *Turkish Librarians' Association; TKD; professional associations; library associations*

Giriş

Bir toplumu oluşturan bireyler, çalışanlar, meslek kuruluşları gibi birçok toplumsal yapı grupları, ilgili oldukları alanlarda karşı karşıya kaldıkları sorunları çözümler üretebilmek, devlet ya da diğer güç odakları karşısında haklarını daha iyi savunabilmek amacıyla, hemen her dönemde örgütlenme gereksinimi duymuşlardır. Örgütlenme biçimleri ve örgütlü hareket etme davranışı, değişen iktisadi ve toplumsal koşullara göre sürekli bir gelişim göstermiştir. İlk başlarda doğa koşulları karşısında kendi varlığını korumak ve neslinin devamını sürdürmek, birlikte hareket etmenin temel amacını oluştururken, üretim biçimleri ve toplumsal yapıdaki gelişmeler, önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde daha sistematik örgütlenme biçimlerini ortaya çıkarmıştır. Bu süreç içerisinde gelişen en önemli ve temel örgütlenme yapısı, devlet ve onun işlevselliğini sağlayan alt kurumlarıdır. İnsanlığın geliştirmiş olduğu en önemli örgütlenme biçimi olan devlet, uygulamaya koyduğu yasal kurullarla, aynı zamanda diğer örgütlenme biçimlerinin temel denetleyicisi ve düzenleyicisi de olmuştur.

Özellikle sanayi devrimi ve ulus devletlerin gelişimi ile birlikte, toplumsal işbölümünün daha karmaşık hale gelmesi ve daha nitelikli elemanların çalıştığı birçok mesleğin ortaya çıkması, örgütlenme faaliyetlerini daha da etkin hale getirmiştir. Yeni toplumsal yapı ve üretim biçimi, geçmişe nazaran daha özgür ve nitelikli bireyler ortaya çıkarırken, aynı zamanda sendikal, mesleki vb. örgütlenmelerin de önünü açmıştır. Gerek işverenler, gerek çalışanlar kendi haklarını daha iyi savunabilmek için, birçok sendikal örgütlenmeyi gerçekleştirirken, belirli bir mesleği uygulayan bireyler de, kendi mesleklerini topluma daha iyi tanıtılabilmek ve kurumlar arasında işbirliğini

sağlayabilmek amacıyla “dernek” çatısı altında örgütlenmeye başlamışlardır. Özellikle sendikalar 20. yüzyılın son çeyreğine kadar örgütlü mücadele alanında önemli işlevler üstlenmişlerdir. Ancak 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren, toplumsal yapının sanayi toplumundan enformasyon toplumuna doğru dönüşümü ile birlikte, sivil toplum örgütleri ve meslek kuruluşları daha işlevsel hale gelmişlerdir. Enformasyon toplumundaki bireylerin büyük bir çoğunluğunun belirli bir meslek dalında uzmanlaşmış kişilerden oluşması, mesleki derneklerin ve sivil toplum örgütlerinin gücünü artırmıştır.

Mesleki ve sivil toplum örgütlerinin etkinliklerinin sürekli artması ve birer çekim merkezi haline gelmelerinin nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Daha çok kendi üyelerinin sorunlarını ve çıkarlarını savunan sendikaların, yeni iktisadi ve toplumsal koşullar sonucu, siyasi iktidarlar üzerindeki baskı ve etkilerinin azalması,
2. Toplumsal yaşamın gittikçe karmaşıklaşması ve çeşitlenmesi nedeniyle sınıf analizine dayalı bakış açısının yetersiz ve mekanik kalması (Silier, 2001, s.VIII),
3. Çevre, kadın, tüketici hakları, kültür vb. hareketlerin toplumsal düzeyde daha fazla ele alınmaya ve talep edilmeye başlanması,
4. Kentsel yaşamın geleneksel aile yaşamı anlayışını yıkması sonucu, bireyin yalnızlaşması ve kendini ifade etmek için sosyal etkinlik arayışlarını artırması,
5. Bireyin kimliğinin oluşumunda gelenek, din, aile vb. geleneksel anlayıştan ziyade yeni toplumsal yapının sağladığı bireysel yaklaşımın etkin olması (Karataş, 1997, s. 10),
6. Mesleki kuruluşlar ve derneklerin, bilişim teknolojilerinin gelişimi ile birlikte, kendi sorunlarını kamuoyuna aktarabilme konusunda daha önce hiçbir dönemde olmadığı kadar güçlü olanaklar elde etmeleri ve yine bu sayede birçok mesleki yayını, haber bültenini ve duyurularını elektronik ortamda ücretsiz veya çok az masrafla üyelerine iletebilmeleri,
7. Siyasi yapının, seçim dönemlerinde oy kullanmakla sınırlı olan temsili demokrasiden, bireylerin, mesleki kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin ülke yönetimine daha etkin katılımına ve iktidarlar üzerinde daha fazla baskı

unsuru oluşturmasına olanak sağlayan çoğulcu demokrasilere doğru dönüşümü.

Mesleki kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin etkinliklerini hızla artırması, hatta bu faaliyetlerini uluslararası düzeyde yaygınlaştırmaları, ülkelerin demokratik işleyişlerine önemli katkılar sağlarken, aynı zamanda birçok sorunun da kamuoyu ile paylaşılmasına ve bu alanlarda toplumsal duyarlılık yaratılmasına olanak sağlamaktadır. Ancak gelişmiş ülkelerde siyasi iktidarlar ve devlet, ülke yönetiminde uyguladığı politikalarda mesleki ve sivil toplum kuruluşlarından azami ölçüde yararlanmaya çalışırken, gelişmekte olan ülkelerde ise bu yapılanmalar, devlet için hâlâ birer tehlike unsuru oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkelerde birey ve onların oluşturduğu kurumların yönetime katılımının artması, toplumsal muhalefeti ve çatışmaları en aza indirirken, gelişmekte olan ülkelerde, bu örgütlenmeler hâlâ önemli birer muhalefet unsurudurlar. Aynı şekilde kütüphanecilik alanındaki örgütlenmeler de, bu gelişmelerden doğrudan etkilenmekte ve dernekler bazı durumlarda siyasi iktidarların uygulamalarını destekleyici yaklaşımlar sergilerlerken, bazı durumlarda da muhalefet unsuru olarak ortaya çıkmaktadırlar.

Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Kütüphanecilik Derneklerinin Gelişimi

Kütüphanecilik dernekleri, faaliyet gösterdikleri alanlar, diğer meslek ve sivil toplum kuruluşları ile ilişkileri açısından son derece ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. Çünkü bilginin üretiminden kullanımına kadarki bütün süreçlerde, hem mesleğe ilişkin politikaların belirlenmesi, uygulamaların tanımlanması, standartların oluşumu ve çalışanların haklarının savunulmasında, hem de bilgi ile ilgili eğitim, kültür, bilim, düşünce ve ifade özgürlüğü gibi alanlardaki politika ve uygulamalarda etkin olmak zorundadırlar. Mesleki uygulamalarda sağlanacak etkin başarı, ancak diğer alanlardaki politika ve uygulamalardaki gelişmelerle doğru orantılıdır. Bilim, eğitim, kültür vb. politikaların etkinliği, aynı zamanda enformasyon hizmetlerinin gelişimini tetikleyici bir etki yaratmaktadır. Yine aynı şekilde, düşünce ve ifade özgürlüğü alanındaki ulusal ve uluslararası ölçekli yaklaşımlar, mesleki uygulamaların temelini oluşturmaktadır. Bundan dolayı kütüphanecilik alanındaki mesleki derneklerin etkin bir başarı gösterebilmesi için, diğer alanlardaki bütün politika ve uygulamaları yakından

izlemesi, ilgili örgüt ve kuruluşlarla güçlü bir işbirliği ortamı yaratması gerekmektedir. Özellikle enformasyon hizmetlerinin yeterince gelişmediği ve etkin bir toplumsal talebin oluşmadığı ülkelerde, hem mesleki koşulların yaratılması, hem de çalışanların haklarının savunulması açısından mesleki derneklerin işlevleri çok daha fazladır. Dünyada kütüphanecilik alanındaki derneklerin gelişimine bakıldığında, genel amaçlı ya da kütüphane ve/veya hizmet türlerine göre çok farklı nitelikte örgütlenmelerin ortaya çıktığı görülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri

Kütüphanecilik alanındaki ilk dernek, 1876 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Philadelphia kentinde Amerikan Kütüphane Derneği (American Library Association- ALA) ismiyle kurulmuştur. Misyonunu; *kütüphane ve enformasyon hizmetlerinin gelişimi ve ilerletilmesi, kütüphanecilik mesleğinin profesyonelliğinin artırılması ve bütün toplumsal kesimlerde enformasyonun erişimini olanak sağlayacak yapının kurulması* olarak belirleyen Dernek (Ghikas, 2003, s.117) yaptığı çalışmalarla, belirlediği ilke ve politikalarla sadece kendi ülkesindeki değil, uluslararası düzeydeki çalışmalara da öncülük etmiştir. 1917 yılında yayınlamış olduğu *kütüphaneler arası ödünç verme kodu* (Interlibrary code for the United States), 1938 yılında yayınlamış olduğu *etik kodları* (Oppenheim, 2000, s.190) ve 1948 yılında yayınlamış olduğu *kütüphane hakları* (Library Bill of Rights) ve *düşünce özgürlüğü* bildirgeleri bu alanlarda ilk olmaları nedeniyle, daha sonraki çalışmalara öncülük etmiştir. ALA her ne kadar genel amaçlı bir dernek niteliğine sahip olsa da, spesifik amaçlı 11 dernek ALA'ya bağımlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bunlar 1951 yılında kurulan "American Association of School Librarians" (Adcock, 2003, s.110), 1957 yılında teknik hizmetler alanında faaliyet göstermek amacıyla oluşturulan "Association for Library Collections and Technical Services" (Wilt, 2003, s.181), 1890-1938 yılları arasında tartışma platformu ve 1938 yılından itibaren de dernek kimliği ile kolej ve araştırma kütüphaneleri alanında faaliyet gösteren "Association of College and Research Libraries" (Davis, 2003, 163-164), işbirliği alanında faaliyet göstermek amacıyla oluşturulan "Association of Specialized and Cooperative Library Agencies"(Bourdon, 2003, ss.219-220), kütüphane yönetim uygulamalarını geliştirmek

amacıyla oluşturulan “Library Administration & Management Association”, 1966 yılında enformasyon ve iletişim teknolojisi alanındaki gelişmelerin mesleki uygulamalarını yaygınlaştırmak amacıyla kurulan “Library and Information Technology Association”, 1958 yılında halk kütüphanelerin hizmetini geliştirmek amacıyla kurulan “Public Library Association”, 1972 yılında “Adult Service Division ve Reference Service Division”ın birleşmesi ile yeniden biçimlendirilen “Reference and Adult Service Division” ve 1957 yılında çocuk kütüphaneleri hizmetini geliştirmek amacıyla kurulan “Association for Library Service to Children” ve yine 1957 yılında gençlere kütüphane hizmetlerini yaygınlaştırmak amacıyla kurulan “Young Adult Service Division” ve 1961 yılında ABD ve Kanada'daki kütüphane hizmetlerini yaygınlaştırmak amacıyla kurulan “American Library Trustee Association” (Gürdal, 1995, ss. 25-26) dır. ALA dernek çalışmalarını daha etkin hale getirmek amacıyla, eğitim, etik, düşünce özgürlüğü, uluslararası ilişkiler, yasal düzenlemeler, yayıncılık, insan kaynakları, araştırma ve istatistik vb. gibi birçok alanda komiteler oluşturmuştur (Committees of the Association; Committees of Council, 2009).

ABD'de kütüphanecilik alanındaki örgütlenme çalışmalarının sadece ALA ile sınırlı kalmadığı, ayrıca spesifik amaçlı birçok mesleki derneğin de kurulduğu görülmektedir. Bunlardan bazıları; 1937 yılında kurulma çalışmaları başlatılan “American Society for Information Science and Technology” (Shaw, 2003), 1906 yılında kurulan “American Association of Law Libraries” (Parent, 2003), 1932 yılında kurulan “Association of Research Libraries” (George, 2003), 1915 yılında kurulan “Association for Library and Information Science Education” (Fitzgibbons, 2003) ve “Art Museum Librarians” (Abid, 2003) dır.

ABD'de kütüphanecilik alanında çok fazla mesleki örgütlenmenin olması ve bunların çoğu zaman uluslararası düzeyde yönlendirici işlevinin bulunması, ülkedeki bilgi üretimi ve enformasyon hizmetlerinin niteliği ile ilgilidir. ABD, dünyadaki bilimsel bilgi üretiminin ve yayımının büyük bir bölümünü gerçekleştirmekte ve bunun pazarlanması sürecinde önemli rol oynamaktadır. Bilginin üretimi ve yayımı alanındaki bu etkinlik, enformasyon hizmetlerine ve hizmetleri gerçekleştiren çalışanlara ve meslek kuruluşlarına yansımakta, hizmetlerin sunumu için gerekli standartların ve her türlü ilkelerin belirlenmesi örgütlü olarak ele alınmaktadır. Enformasyon hizmetlerinin etkinliği aynı zamanda çalışanların örgütlü mücadelesini güçlendirirken, mesleki

oluşumlar da sorunları ve çalışanların haklarını kamuoyunda daha güçlü bir biçimde dile getirebilmektedir.

İngiltere

ABD’de ALA’nın faaliyetlerini başlamasından bir yıl sonra, 1877 yılında, *İngiltere’de kütüphanecilikle uğraşan ya da ilgilenen herkesi, mevcut kütüphanelerin mümkün olan en iyi şekilde yönetiminin sağlanması ve arzu edilen yerlerde yenilerinin açılması amacıyla* “The Library Association of the United Kingdom” (LA) kurulmuştur. 1896 yılında Derneğin adında bulunan “United Kingdom” ibaresi kaldırılırken, 1898 yılında kuruluş yasası çıkarılmıştır (Tonta, 1985, ss. 82-83). LA’nın sanayi devriminin temelini atıldığı (Wood, 2007, s.17) bir ülkede ve her şeyden önemlisi, dünyada ilk kurulan derneklerden biri olmasına rağmen, uzun süre sağlıklı bir gelişim gösterememiştir. Nitekim LA’nın çalışmalarını yetersiz bulan bazı kişiler 1895 yılında “Association of Assistant Librarians” (AAL) ve 1924 yılında da “Association of Special Librarians and Information Bureaux” (ASLIB)’u kurmuşlardır. Daha sonra bu derneklerden AAL 1930 yılında LA ile birleşmiştir (Tonta, 1985, ss.92-93). LA çalışmalarını daha verimli yürütmek amacıyla eğitim, teknoloji, hizmet ve kütüphane türleri alanlarında yirmi dört alt grup oluşturmuştur (Gürdal, 1997, ss.29-32).

LA 1998’de, 1958 yılında kurulan “The Institute of Information Scientists” (IIS) ile birleşme çalışmalarına başlamış ve 2002 yılında “The Chartered Institute of Library and Information Professionals” (CILIP) adıyla yeni bir kimliğe bürünmüştür. İki derneğin birleşmesi ile birlikte profesyonellerin görevleri:

- Enformasyon devriminin merkezinde profesyonellerin yer alması,
- Bütün üyelerin yetenek ve rollerinin geliştirilmesi,
- Profesyonel gelişimin sürdürülmesinde meslek elemanlarının yeteneklerinin artırılması,
- Bireylere, girişimcilere ve gönüllü kuruluşlara gereksinim duydukları enformasyonun sağlanması gerektiği gibi ilkeler yer almaktadır.

Ayrıca yeni derneğin misyonu da:

- Enformasyon ve bilgi kaynaklarının paylaşımı, işletilmesi, yönetimi ve yaratılmasında standartların geliştirilmesi,

- Ekonomi, demokrasi, kültür ve uygarlığın gelişimini sağlamak amacıyla enformasyona eşit erişimin desteklenmesi, ve
- Meslek elemanlarının, profesyonelliğin ve kamunun yararı için, enformasyon hizmetlerinin bütün alanlarında yüksek profesyonel standartları yakalaması olarak belirlenmiştir. LA kişisel, kurumsal vb. yaklaşık 25.000 üyeye sahiptir. (The Library Association, 2009).

Bütün bu girişimlerden de anlaşılacağı gibi, LA bir buçuk asra yaklaşan geçmişinde sürekli bir gelişim içerisinde olmuş, İngiltere'de oluşan diğer mesleki derneklerle birleşerek gücünü sürekli artırmaya çalışmıştır.

Japonya

Amerika ve Avrupa kıtalarındaki bu gelişmelerden yaklaşık 15 yıl sonra, Dünya'nın bir başka kıtasında, Japonya'da 1892 yılında Japon Kütüphane Derneği (The Japan Library Association) kurulmuştur. Derneğin misyonu:

- *Japonya'daki bütün kütüphaneler ve kütüphaneciler için ulusal bir merkez olmak,*
- *Kütüphaneciler için eğitim, öğretim ve kariyer gelişim merkezi olmak,*
- *Bütün kütüphaneler ve kütüphane kurumları arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak,*
- *Uluslararası ilişkileri geliştirmek ve desteklemek olarak belirlenmiştir.*

Kütüphane politikaları, yönetim, telif hakları, düşünce özgürlüğü, bibliyografya, koruma ve restorasyon, yayıncılık, engelliler, çocuklar ve gençler için kütüphane hizmetleri ve uluslararası ilişkiler alanlarında 25 komiteye sahip olan Dernek, kişisel ve kurumsal düzeyde yaklaşık 9.500 üyeye sahiptir (The Japan Library Association, 2009).

Avustralya

19. yüzyılın sonlarında, Avustralya kıtasında kütüphanecilik alanındaki ilk mesleki örgütlenme 1896 yılında "Avustralya Kütüphane Derneği" (The Library Association of Australasia) ismiyle başlatılmıştır. 1937 yılında ise "Avustralya Kütüphaneciler

Enstitüsü” (Australian Institute of Librarians- AIL) adıyla başka bir oluşum başlatılmıştır. Dernek adını 1949 yılında “Avustralya Kütüphane Derneği” (The Library Association of Australia-LAA) ve 1989 yılında da “Avustralya Kütüphane ve Enformasyon Derneği”- The Australian Library and Information Association- ALIA) olarak değiştirmiştir. Dernek süreç içerisinde Avustralya’nın kütüphanecilik alanındaki ulusal ölçekli en etkin derneği haline gelmiştir. Derneğin amaçları:

- Enformasyonun ve düşüncenin serbestçe erişimine olanak sağlamak ve kültürü, ekonomiyi ve demokrasiyi geliştirmek,
- Her türlü enformasyon hizmetlerinin gelişimine olanak sağlamak,
- Personelin, enformasyonun sağlanmasında ve mesleki gelişimlerinde yüksek standartlara sahip olmasını sağlamak,
- Hükümet üyelerinin, diğer organizasyonların ve toplulukların enformasyon hizmetleri alanına ilgi duymasını sağlamak,
- Kütüphane ve enformasyon hizmetlerinin gelişimi konusunda toplumun desteğini arkasına almak olarak belirlenmiştir (Nicholson, 2003, ss. 222-228).

Eski Yugoslavya

1931 yılında kurulan “Yugoslavya Kütüphaneciler Derneği” (Associations of Librarians of Yugoslavia – ALY), dernek isminde “kütüphane” yerine “kütüphaneci” ifadesine yer veren ilk derneklerden biridir. Derneğin öncelikli hedefleri; *kütüphane biliminde eğitim öğretimi organize etmek; kütüphaneciliğin toplumsal konumunu güçlendirmek ve iş olanakları sağlamak; profesyonel yayıncılık yapmak; kütüphane çalışmaları için organizasyonları geliştirmek; toplu katalog çalışmaları yürütmek; kütüphanelerarası ödünç verme hizmeti kurmak; bibliyografik etkinlikleri geliştirmek ve bu yönde bir enstitü oluşturmak ve derleme faaliyetlerini başlatmak* olarak belirlenmiştir (Bahor, 2003, ss.2859-2860)

Kanada

Ulusal ölçekli kütüphanecilik derneklerin gelişiminin, özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra büyük bir ivme kazandığı görülmektedir. Bu derneklerden biri de

1946 yılında kurulan “Kanada Kütüphane Derneği” (The Canadian Library Association-CLA) dir. Dernek misyonunu; *kütüphane ve enformasyon hizmetlerini geliştirmek ve desteklemek, kütüphanelerle işbirliği içerisinde çalışılmak ve sorunlara yönelik ortak bir bakış açısı geliştirmek* olarak tanımlamıştır. Ayrıca, üyelerinin düşünce özgürlüğüne ve enformasyonun serbestçe erişimini desteklemelerini, demokratik ve açık bir toplumun oluşumuna katkıda bulunmalarını talep etmektedir (Whitmel, 2003, s. 422). CLA'na bağlı spesifik amaçlı beş dernek bulunmaktadır. Bunlar; “Kanada Okul Kütüphaneleri Derneği” (Canadian Association for School Libraries (CASL), “Kanada Kolej ve Üniversite Kütüphaneleri Derneği” (Canadian Association of College and University Libraries - CACUL), “Kanada Halk Kütüphaneleri Derneği” (Canadian Association of Public Libraries - CAPL), “Kanada Özel Kütüphaneler ve Enformasyon Hizmetleri Derneği” (Canadian Association of Special Libraries and Information Services - CASLIS), “Kanada Kütüphane Yönetimi Derneği” (Canadian Library Trustees Association) dir. CLA'nın bu örgütlenme yapısı bir bakıma ALA'ya benzemektedir. CLA yaklaşık 2.300 üyeye sahiptir (Canadian Library Association, 2009). Kanada da CLA'nın yanında, 1976 yılında, 27 üniversite kütüphanesinin, “Kanada Milli Kütüphanesi”nin (the National Library of Canada) ve Bilimsel ve Teknik Enformasyon Enstitüsü' (the Canada Institute for Scientific and Technical Information) nün desteği ile “Kanada Araştırma Kütüphaneleri Derneği” (Canadian Association of Research Libraries) kurulmuştur (Mark, 2003, s. 417).

Dağılan Sovyetler Birliği Ülkeleri

Kütüphanecilik derneklerinin gelişimi konusunda, eski Sovyetler Birliği ülkelerinde 20. yüzyılın başlarında bazı örgütlenme çalışmalarının ortaya çıktığı, fakat birliğin oluşumu ile birlikte bunların büyük bir çoğunluğun faaliyetlerine son verdiği görülmektedir. Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında dağılması ve ülkelerin bağımsızlıklarını kazanması ile birlikte, örgütlenme çalışmalarının büyük bir ivme kazandığı görülmektedir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ekonomik ve coğrafi anlamda en güçlü ülke konumunda yer alan Rusya'da, “Rusya Kütüphane Derneği” (Russian Library Association) 1994 yılında, Moskova'da 30 bölgesel ve bütün kütüphane toplulukları ve derneklerinin desteği ile kurulmuştur. Sovyetler Birliği döneminde yapılan mesleki

örgütlenmelere bakıldığında, 1889-1930 yılları arasında faaliyet gösteren “Rusya Bibliyografik Cemiyeti” (The Russian Bibliographic Society in Moscow University), 1899-1931 yılları arasında faaliyet gösteren “Rusya Bibliyoloji Cemiyeti” (the Russian Bibliological Society) ve Stalin’in ölümünden sonra 1959 yılında kurulan ve 1991 yılına kadar faaliyetlerini sürdüren “Bütün Kütüphaneler Konseyi Birliği” (All-Union Library Council-VBS) bu alanlardaki ilk mesleki örgütlenmelerdir. Bu örgütlenmelerden VBS Kütüphane Derneği gibi bütün birlikler içerisinde faaliyet göstermiştir (Shaparneva, 2003, ss. 2542-2543). Bir başka Eski Sovyetler Birliği ülkesi olan Ukrayna’da, 20. yüzyılın başlarında mesleki bir dernek kurulmuş, ancak 1930’lu yıllarda faaliyetini son vermiştir. Birliğin dağılmasından sonra bu yöndeki çalışmalara tekrar başlanmış ve “Ukrayna Kütüphane Derneği” (the Ukrainian Library Association) 1995 yılında kurulmuştur. (Pashkova, 2003, ss. 2838-2839). Yine bir başka eski birlik ülkesi Ermenistan’da da “Ermeni Kütüphane Derneği” (Armenian Library Association) aynı yıl faaliyete geçmiştir (Hayrapetyan, 2003, s.139).

Diğer ülkeler

1953 yılında, Güney Amerika ülkesi olan Arjantin’de, “Arjantin Kütüphanecilik Mezunları Derneği” (Association of Graduate Librarians of the Argentine Republic) (Monfasani, 2003, s.178) ve yine aynı yıl, Uzak Doğu ülkesi olan Tayvan’da “Tayvan Kütüphane Derneği” (Library Association of China, Taiwan) kurulmuştur (Chang, 2003, s.1585). Afrika ülkesi olan Uganda’da 1972 yılında “Uganda Kütüphane Derneği” (the Uganda Library Association) kurulmuş ve derneğin kuruluş çalışmaları 1957 yılında oluşturulan ve Uganda, Kenya, Tanganyika ve Zanzibar gibi ülkeleri kapsayan “Doğu Afrika Kütüphane Derneği” (the East African Library Association-(EALA)’nin oluşumuna dayanmaktadır. Srilanka’da 1960 yılında başlayan kütüphanecilik derneğinin kuruluş çalışmaları 1974 yılında sonuçlandırılmıştır (Wijetunge, 2003, s. 2732)

Uluslararası Meslek Dernekleri

Ülkelerin büyük bir çoğunluğunda, ulusal ölçekli örgütlenmeler yanında kütüphane ve/veya hizmet türlerine göre özel amaçlı birçok kütüphanecilik derneğinin de

kurulduğu görülmektedir. Ayrıca bu örgütlenme çabaları sadece ulusal düzeydeki genel ve özel amaçlı çalışmalarla sınırlı kalmamış, uluslararası düzeyde de önemli girişimler ortaya çıkmıştır. Hatta uluslararası düzeydeki faaliyetler, aynı zamanda ulusal düzeydeki çalışmalara da önemli katkılar sağlamıştır.

Uluslararası Enformasyon ve Dokümantasyon Federasyonu

Uluslararası düzeydeki ilk önemli mesleki örgütlenme girişimlerinden biri Brüksel'de iki Belçikalı tarafından 1895 yılında kurulan “Uluslararası Enformasyon ve Dokümantasyon Federasyonu”dur (International Federation for Information and Documentation-FID). Federasyon, ilk önce “Uluslararası Bibliyografya Enstitüsü” (International Institute for Bibliography-IIB) adıyla kurulurken, 1937 yılında ismi “International Federation for Documentation” olarak değiştirilmiş, 1988 yılında da adına “Information” kelimesi eklenmiştir. Federasyon’un en önemli çalışmalarından biri hiç kuşkusuz 1904-1907 yıllarında ilk edisyonunu tamamladığı “Evrensel Onlu Sınıflama Sistemi” (the Universal Decimal Classification system-UDC) dir. Dernek faaliyetine son verdiği 2001 yılına kadar 60 temel uluslararası konferans düzenlemiştir (Horton, 2003, ss.1405-1406).

Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Enstitüsü Federasyonu (IFLA)

Kütüphanecilik alanında, uluslararası düzeydeki en önemli mesleki örgütlenme, hiç kuşkusuz, 1927 yılında 15 ülkenin kütüphane derneklerinin yetkili temsilcileri tarafından kurulan, “Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Enstitüsü Federasyonu” (The International Federation of Library Associations and Institutions - IFLA)’dur. Federasyon’un misyonu; *kütüphane ve enformasyon hizmetlerinde standartlaşmanın sağlanması; özel, kamu ve gönüllü kuruluşlarda yüksek kalitede kütüphane ve enformasyon hizmetlerinin değeri ve öneminin kavranması ve üyelerin dikkatinin uluslararası düzeyde bu alanlara yoğunlaştırılması* olarak belirlenmiştir (Atılgan, 1993, s.247).

Derneğin temel ilkeleri ise şu şekilde tanımlanmaktadır:

1. Enformasyona ve düşüncelere serbestçe erişimin sağlanması ve evrensel insan hakları bildirgesindeki düşünce özgürlüğü ifadesinin benimsenmesi,

2. İnsanların, toplulukların ve organizasyonların toplumsal, eğitim, kültürel, demokratik ve ekonomik gelişimlerinde enformasyona eşit ve serbest erişim hakkına sahip olduğunun kabul edilmesi,
3. Yüksek kaliteli kütüphane ve enformasyon hizmetlerinin sağlanmasının garanti altına alınması,
4. Uyruğuna, özrüne, etnik kökenine, coğrafi konumuna, diline, politik düşüncesine, ırk ve dinine bakılmaksızın bütün Federasyon üyelerine etkinliklerinden eşit derecede yararlanmasının sağlanması (Shimmon, 2003, s.1408).

IFLA'nın geliştirmiş olduğu "Evrensel Bibliyografik Kontrol" (Universal Bibliographic Control-UBC), "Yayınlara Uluslararası Düzeyde Erişilebilirliği" (Universal Availability of Publication, UAP), "Uluslararası Bibliyografik Kontrol ve MARC Ağı Projesi"(UBCIM - IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC Core Activity) ve "Uluslararası Veri Akışı ve Telekomünikasyon Ağı Projesi" (IFLA Universal Dataflow and Telecommunications Core Activities) ile UNESCO'nun geliştirmiş olduğu "Ulusal Enformasyon Sistemi" (National Information Systems - NATIS) programlarına verdiği destekler sayesinde, enformasyon hizmetlerinin uluslararası düzeyde yaygınlaştırılmasında ve üye ülkelerin bu alanlarda daha aktif politikalar üretmelerinde önemli rol oynamıştır (Toplu, 1997, ss. 46-47; UBCIM - IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC Core Activity; 2009; IFLA Universal Dataflow and Telecommunications Core Activities, 2009).

Günümüzde yaklaşık 150 ülkeden 1600 üyeye sahip olan IFLA, oluşturduğu profesyonel komitelerle, bölgesel ofislerle, mesleki yayınlarıyla, bildirgeleri ve özellikle her yıl bir başka ülkede düzenlediği kongreler ile kütüphanecilik ve enformasyon hizmetlerinin gelişiminde uluslararası düzeyde öncü bir rol üstlenmektedir (About IFLA, 2009).

Kütüphanecilik alanındaki mesleki örgütlenmelerde, Avrupa ülkeleri arasındaki çalışmalar da dikkat çekici niteliktedir. 1971 yılında kurulan Avrupa Araştırma Kütüphaneleri Derneği (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche - Association of European Research Libraries -LIBER) 42 ülkeden 400'e yakın milli, üniversite vb. kütüphaneyi bünyesinde barındırmaktadır. Dernek misyonunu; *enformasyon hizmetlerinin etkin bir şekilde sağlanması, hangi formatta olursa olsun*

araştırma kaynaklarına erişimin etkin bir şekilde yerine getirilmesi ve kültürel mirasın korunması olarak belirlemiştir (LIBER - The Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche (2009). 1992 yılında kurulan Avrupa Kütüphane ve Enformasyon Bürosu (European Bureau of Library, Information & Documentation EBLIDA), Avrupa Ülkeleri arasında, kütüphanecilik alanında gerçekleştirilen bir başka örgütlenmedir. Kütüphane, arşiv ve enformasyon sektörlerinin geliştirilmesi ve profesyonel çalışanların haklarının korunması derneğin misyonu olarak belirlenmiştir (EBLIDA European Bureau of Library, Information & Documentation, 2009).

IFLA'nın 150'den fazla ülkeden üyeye sahip olduğu dikkate alındığında, dünya ülkelerinin dörtte üçünde en azından bir tane kütüphanecilik derneğinin bulunduğunu söylemek mümkündür. Yukarıda ele alınan ülke örnekleri ile FID ve IFLA gibi uluslar arası derneklerin çalışmalarından da anlaşılacağı gibi, kütüphanecilik dernekleri, öncelikle kendi ülkelerinin mesleki sorunları çerçevesinde ilkelerini ve misyonlarını belirlemekte ve bu yönde teşvik edilmektedirler. Gerekli politikaların geliştirilmesi, standartların oluşturulması, enformasyon hizmetlerinin ülke ölçeğinde geliştirilmesi, yasal düzenlemelerin yapılması, çalışanların özlük haklarının iyileştirilmesi yönündeki çalışmalar, öncelikle ele alınan temel konulardır. Meslekle ilgili bütün kişi, kurum ve kuruluşların hizmetlerin yürütülmesi sırasında gösterecekleri davranış biçimleri de bu kapsamda ele alınan konulardandır. Nitekim birçok kütüphanecilik derneğinin etik ilkelerini saptayarak uygulamaya koyması da bunun bir göstergesidir (Toplu, 2007, ss. 202-206). Dernekler, bu temel mesleki sorunlar yanında, düşünce ve ifade özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılması, sansür uygulamalarına karşı etkin mücadele edilmesi, demokratik ve açık bir toplumun yaratılması konularında da etkin politikalar belirlemektedirler. Kütüphanecilik derneklerinin bu yöndeki çalışmalarının temelinde, daha etkin bir mesleki uygulamanın koşullarının yaratılması ve sağlıklı gelişim dinamiklerin oluşturulması yer almaktadır. Düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırlanması ve sansür uygulamalarından en fazla etkilenecek kurumlar hiç kuşkusuz enformasyon merkezleridir.

Kütüphanecilik derneklerinin faaliyetlerini sadece kendi alanlarıyla sınırlandırmayıp, eğitim, bilim, kültür, insan hakları, iktisat vb. gibi alanlara da yaygınlaştırması ve bu alandaki örgütlerle işbirliğine gitmeleri, onların sadece mesleki örgütler olarak değil, aynı zamanda, sivil toplum örgütleri olarak da değerlendirilmesine

katkıda bulunmaktadır. Ayrıca günümüzdeki birçok mesleki uygulamanın iç içe geçtiği, sorunların ancak ortak politika ve yaklaşımlar çerçevesinde çözülebileceği dikkate alındığında, derneklerin sivil toplum örgütüne dönüşmeleri ve bu yönde hareket etmeleri daha etkin bir mücadele ortamı yaratacaktır.

Ayrıca kütüphaneciler de, geleceğe yönelik planlar yapılmasında, mesleki sorunlara yönelik araştırmaların desteklenmesinde, yeni kataloglama ve indeksleme araçlarının geliştirilmesinde, yayıncılık faaliyetlerinde, yasal düzenlemelerde ve bu amaçla lobi faaliyetlerinin oluşturulmasında, konferanslar, seminerler toplantılar vb. düzenlenmesinde, mesleki derneklerin öncülük etmesini beklemektedirler (Holley, 1975, s. 293).

Türk Kütüphaneciler Derneği'nin Kuruluşu ve Gelişimi

Uluslararası düzeyde, kütüphanecilik alanındaki mesleki örgütlenmelerde yukarıda söz edilen gelişmeler yaşanırken, Türkiye'de bu yöndeki ilk adım 20. yüzyılın ortalarında atılmıştır. Türkiye'nin bu dönemdeki iktisadi, toplumsal, eğitim, kültürel, bilimsel ve her şeyden önemlisi kütüphanecilik alanındaki gelişimine bakıldığında, mesleki bir derneğin yaşam koşullarının var olup olmadığı önemli bir soru işaretidir.

1950 yılında, Türkiye'nin toplam nüfusu 20.807.000'dir ve bunların ancak % 25'i şehirlerde yaşamaktadır (İstatistik göstergeler 1923-2007, 2008, ss. 7-8). Nüfusun ancak % 32,5'u okuryazardır (İstatistik Göstergeler 1923-1998, 2001, s.18). 1949/50 öğretim döneminde 17.106 ilkokul, 381 ortaokul, 88 lise, 317 mesleki ve teknik okul mevcuttur. Yine aynı yıl içerisinde, İstanbul ve Ankara'da olmak üzere iki üniversite ve gerek bunlara bağlı, gerekse bunlardan bağımsız toplam 34 fakülte ve yüksek okul bulunmaktadır (İstatistik göstergeler 1923-2007, 2008, ss. 62-70). Anılan yılda kişi başına gayrisafi milli hâsıla 466 TL (166 ABD Doları) iken (Akat, 1983, s.1095), toplam kamu harcamaları içerisinde eğitime ayrılan pay % 9,2'dir¹. Anılan yıl kamu harcamalarının % 48'u genel idareye, % 3.7'si sağlığa, % 14'ü altyapıya ve % 24.6'sı güvenliğe ayrılmıştır (Önder, 1983, s.1214).

Türkiye'de, 1950 yılında toplam 2.171 adet dernek mevcuttur ve bu derneklerden 699'u spor, 253'ü esnaf, 285'i kültür, 208'i sosyal yardım, 166'sı memur

¹ O dönemde kütüphane ödenekleri eğitim harcamaları içerisinde yer almaktadır.

sendikaları, 154'ü din, 152'si güzelleştirme, 91'i işçi, 75'i yabancı azınlıklar ve 138'i de diğer alanlarda faaliyet göstermektedir.²Anılan dönemde örgütlenme alanındaki yasal durum ve uygulamalara bakıldığında, demokratik bir yapının henüz oluşmadığı görülmektedir. Ancak çok partili hayata geçilmesi ve söz konusu dönemde Türkiye'nin batılı ülkelerle birlikte hareket etme politikaları, bazı olumlu adımların atılmasına da olanak sağlamıştır. Dönem içerisinde örgütlenme alanında etkili olan yasa, 3512 sayılı ve 1938 tarihli "Cemiyetler Kanunu"dur. Yasa, dernek kurma özgürlüğünü tam anlamıyla zabt-ı rapta almıştır. Medeni Kanun, derneklerin tüzüklerini açıklamakla kurulmuş sayılacağını kabul etmişken, "Cemiyetler Kanunu" dernek kuruluşunu izne bağlamıştır. Bu yasayla, yürütme organının denetleme yetkisi genişletilmekte ve derneklerin kapatılması da yürütme organına bırakılmaktadır (Toksöz, 1983, s. 374). 1946 yılında, derneklerin kuruluşunda tescil zorunluluğunu getiren ve bazı tür cemiyetlerin kurulmasını yasaklayan 1938 tarihli "Cemiyetler Kanunu"nun değiştirilmesiyle, "Cumhuriyet Halk Partisi" (CHP) dışındaki siyasal partilerin kurulması yanında; sınıf esasına veya adına dayanan cemiyetlerin, bu çerçevede sendikaların kurulması da mümkün hale gelmiştir. Böylece hukuksal olarak "sendika yasağı" rejiminden, "sendika özgürlüğü" rejimine geçilmesi yönünde adımlar atılmıştır. Bir taraftan çalışma ilişkilerinin işçi ve işveren taraflarının sendikalarda örgütlenmesi mümkün hale gelirken; diğer taraftan devlet kendisi de, gelişmekte olan çalışma ilişkileri alanına yönelik olarak örgütlenme ve düzenleme çabaları içerisine girmiştir. Cemiyetler Kanunu değişikliğiyle kurulması mümkün hale gelen sendikalara ilişkin yasal düzenleme ise, 1947 yılında çıkarılan 5018 sayılı "İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun"la yapılmış ve "sendika hakkı" rejimine geçilmiştir (Makal, 2003, s. 6). Yine 1946 yılında 4935 sayılı Matbuat Kanunu'nun 50. maddesi değiştirilmiştir. Değişiklik sonucu, Bakanlar Kurulu'nun basın yayın organlarını kapatma yetkisi elinden alınmış ve bu yetki mahkemelere devredilmiştir. Bu değişiklik basın ve yayın üzerinde olumlu etki yaratsa da, var olan baskıyı tamamen ortadan kaldırmamış, birçok gazeteci, yazar yazı ve düşüncelerinden dolayı soruşturmaya maruz kalmış, hatta tutuklanmıştır. 1947 yılında ise, devletçe yayınlanmış kimi kitaplar sakıncalı bulunduğu gerekçesi ile resmi okullardan ve kütüphanelerden toplatılmıştır (Kabacalı, 1990, ss. 160-162). Buna karşın Türkiye'de 1950'li yılların ilk dönemi, basın

² Bilgiler İçişleri Bakanlığı Dernekler Şube Müdürlüğü'nden 22.10.2009 tarihinde elde edilmiştir.

yayın alanında daha özgür bir ortamın yaratılması ve fikri mülkiyet haklarının güvence altına alınması açısından son derece önemlidir. Ancak bu düşünceleri 1950’li yılların ikinci yarısı için söylemek pek olanaklı değildir (Toplu, 2002, s. 180).

Söz konusu dönemde iktisadi, toplumsal, kültürel, bilimsel vb. alandaki bu yapı, kütüphanecilik mesleği açısından da benzer bir görünüm sergilemektedir. 1950 yılında Türkiye’de 78 halk kütüphanesi mevcuttur ve bunların sahip olduğu kitap sayısı 876.701, yararlanan okuyucu sayısı da 808.087’dir (İstatistik göstergeler, 1923-2007, 2008, s.83). Halk kütüphaneleri dışında, ayrıca 1945 yılı verilerine göre, Türkiye’de 230 halk okuma odası ve halkevlerinde de 395 adet kütüphane bulunmaktadır. Halk okuma odalarının toplam kitap sayısı 17.657 iken, Halkevlerindeki kütüphanelerin sahip olduğu kitap sayısı ise 648.408 dir (Ötüken, 1955, s.5). Ancak Halkevleri iktidar değişikliği ile birlikte 1950 yılında kapatıldığından buradaki kütüphaneler de işlevsiz hale gelmiştir.

1950 yılında başlık olarak basılan kitap sayısı 2.314’dür (Toplu, 2002, s. 201). Dönem içerisinde Türkiye’de iki üniversite ve bunlara bağlı olarak, ya da bunlardan bağımsız 34 fakülte ve yüksek okul olduğu dikkate alındığında, bu alanda da etkin bir kütüphanecilik hizmetinin varlığından söz etmek pek olanaklı değildir. Dönem içerisindeki en önemli gelişme hiç kuşkusuz Milli Kütüphane’nin kurulmasıdır. 1946 yılında temelleri atılan, 1948 yılında resmen hizmete başlayan ve 1950 yılında da 5632 sayılı yasayla yasal statüsünü kavuşan “Milli Kütüphane” (Keseroğlu, 1983, s.1310) aynı zamanda TKD’nin kuruluş çalışmalarında da önemli rol oynamıştır. Kütüphanecilik mesleği açısından söylenebilecek diğer önemli bir konu da mesleki eğitimle ilgilidir. Anılan yıllarda kütüphanecilik eğitimi alanında herhangi bir örgün eğitim programı bulunmamaktadır. Bu alandaki boşluk, 1925’te İstanbul’da, 1935 ve 1942 yıllarında Ankara’da yapılan kurslarla (Atılğan, 2009, s.2) ya da bazı kişilerin devlet hesabına yurt dışına eğitime gönderilmesiyle giderilmeye çalışılmıştır (Yabancı memleketlerde kütüphanecilik tahsili yapan..., 1952, s.80; Ötüken, 1955, s. 3).

Gerek toplumsal yapı, gerekse enformasyon hizmetleri alanında yukarıda dile getirilen sorunlar nedeniyle, 20. yüzyılın ortalarında, Türkiye’de kütüphanecilik alanında etkin bir mesleki örgütlenmenin koşullarını sağlayacak bir ortam henüz tam olarak oluşabilmiş değildir. Ancak yine aynı şekilde, kütüphaneciliğin gelişimini sağlayacak politikalar belirleyecek, hizmet örgütlenmesini gerçekleştirecek, mesleğin tanıtımını yapacak güçlü bir kuruma da şiddetle gereksinim duyulmaktadır.

Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD) nin Kuruluş İklimi

Kütüphanecilik alanında, hem güçlü bir derneğin varlığını sağlayacak yapının oluşmadığı, hem de böyle bu tür oluşuma çok fazla gereksinim duyulduğu bir ortamda, 19 Kasım 1949 tarihinde, Türk Kütüphaneciler Derneği kurulmuştur (Derneğimizin faaliyetleri, 1952, s. 80). TKD'nin Anatüzüğü, "Ankara Akşam Postası"nın 11 ocak 1950 tarihli sayısında yayınlanmıştır (Tonta, 1985, s.39). Dernek kurucuları arasında yer alan 35 kurucu üyeden 16'sı Milli Kütüphane'de ve 3'ü Halkevleri kütüphanelerinde (biri büro memuru) ve diğerleri de Milli Eğitim Bakanlığı Kitaplıklar Müdürlüğü, Ankara Kitaplık Müdürlüğü, Ankara Tıp Fakültesi, Gazi Terbiye Enstitüsü, Polis Enstitüsü, Ankara Ziraat Fakültesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ve Etnoğrafya Müzesi gibi kurumların kütüphanelerinde çalışmaktadır. Derneğin amacı; *"Türk kütüphanecileri arasında mesleki temas ve çalışmalarını teşvik etmek, kütüphaneciliğin memlekette bir meslek olarak tanınması ve gelişmesi için çalışmak ve meslektaşlar arasında yardımlaşma imkânlarını sağlamak"* (Türk Kütüphaneciler Derneği Anatüzüğü, 1952, s.82) olarak belirlenmiştir. Derneğin ilk kurucu başkanı TBMM Kütüphane Müdürü Nazmi Coşkunlar (1949-1950) olurken, ikinci dönem (1950-1951) başkanlığına Milli Kütüphane Müdürü Adnan Ötüken seçilmiştir. Bu dönem içerisinde Dernek, bir taraftan kurumsal kimliğini oluşturmaya, bir taraftan da uluslararası düzeydeki mesleki kuruluşlarda varlığını kabul ettirmeye çalışmıştır. 18.12.1950 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında IFLA'ya katılım kararlaştırılırken, aynı günlerde UNESCO- Türkiye Milli Komisyonu'na üye seçilmiştir.

Derneğin kuruluş yıllarında Yönetim Kurulu'nun üzerinde durduğu en önemli konulardan biri gelir getirici faaliyetlerde bulunulmasıdır. Bu amaçla balo, konser vs. düzenlenmesi yönündeki düşünceler ilk defa 13.01.1951 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında ele alınmıştır. 1. 9. 1953 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında, Paris'ten yurda dönen Suna Kan ve İdil Biret'e ve 26.1.1954 tarihli bir başka kararla da Leyla Gencer'e, TKD adına, bir konser verdirilmesi kararlaştırılmıştır. İleride klasik müzik alanında uluslararası düzeyde büyük üne kavuşacak bu müzisyenlere konser verdirilmesi, dönemin Dernek yöneticilerinin dünyaya bakış açısını ve mesleğin duyurulması için yer almayı düşündükleri grupları tanımlaması açısından son derece

önemlidir. Ayrıca bu konserlere daha sonraki yıllarda da, yine klasik müzik alanında Feyha Tolay ve Ahmet Borcaklı gibi sanatçılarla da devam edilmiştir.

TKD 1954 yılına kadar kütüphanecilik alanında tek başına faaliyetlerini sürdürürken, anılan yılda İstanbul'da "İstanbul Kütüphanecileri Cemiyeti" adıyla yeni bir dernek kurulmuştur (İstanbul Kütüphaneciler Cemiyeti, 1954, s. 97). TKD, 5.1.1954 tarihli Yönetim Kurulu kararıyla, İstanbul Kütüphaneciler Cemiyeti ile temasa geçilmesine ve işbirliği yapılmasını kararlaştırırken, bu yöndeki en ciddi adım 1959 yılında atılmış ve iki dernek arasında mesleki işbirliği yapılması konusunda yönetim kurullarında ortak kararlar alınmıştır (Türk Kütüphaneciler Derneğinin Çalışmaları (1959, s. 81-82). Ayrıca yine aynı yıl iki dernek üyeleri arasında "Ragıpbaşa Kütüphanesi"nde bir tanışma toplantısı düzenlenmiştir (İstanbul Kütüphanecileri Cemiyeti'nin Tanışma Toplantısı, 1959, s.181).

Örgütlenme Çalışmaları ve Diğer Mesleki Kuruluşlarla İlişkiler

TKD diğer meslek örgütü ile işbirliği ve ilişkileri geliştirme yönünde adımlar atarken, aynı zamanda ülke çapında örgütlenme yönünde de çalışmalar yürütmüştür. Dernek yönetimi bu yöndeki ilk düşüncelerini 1952 yılında Dernek bülteninde dile getirmiş ve yalnız Ankara'da değil, İstanbul'da ve diğer büyük şehirlerde şubeler açılarak ülke çapında faaliyette bulunulmasını hedef olarak belirlemiştir (Derneğimizin faaliyetleri, 1952, s. 80). 6.1.1958 tarihine kadar bu yönde bir gelişme olmamış ve söz konusu tarihte yapılan Yönetim Kurulu toplantısında, Derneğin diğer illerde şubelerinin açılması düşüncesi yeniden gündeme getirilmiştir. 3 Haziran 1961 tarihinde yapılan Tüzük değişikliği ile TKD'nin diğer il ve ilçelerde şube açmasının önündeki engeller kaldırıldığı gibi, yeni amacı da "kütüphane ve kütüphanecilik hizmetlerinin geliştirilmesini sağlamak" olarak belirlenmiştir. Bu amaç çerçevesinde derneğin faaliyetleri; *mesleki yayın yapmak, kütüphaneciler arasında mesleki dayanışmayı gerçekleştirmek, mesleki kurslar, seminerler, konferans vb. düzenlemek, modern kütüphanecilik anlayışının yayılmasını sağlayacak çalışmalar yapmak, kütüphanecilik alanındaki çalışmalarını desteklemek, eğitim kurumları ile işbirliği yapmak, kütüphanelerin sorunların çözümlenmesini sağlayıcı ve kütüphanecilerin haklarını koruyucu önlemler almak* olarak belirlenmiştir (Türk Kütüphaneciler Derneği Tüzüğü,

1961, ss. 91-110). Bu tüzük değişikliğinin yapılma gerekçeleri Genel Merkez imzalı yazıda da dile getirilmiş ve şu görüşlere yer verilmiştir:

Türk kütüphanecilerinin davalarını, meselelerini beraberce düşünmek ve çözmek için tek bir organizasyon halinde birleşmek zamanı çoktan gelmiş bulunuyor. Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Kurulu'nun Derneğin bünyesini yurt çapında yayılabilecek şekilde değiştirmesinde bu düşünce amil olmuştur (Türk Kütüphaneciler Derneği Teşkilatlanırken, 1961, s.1)

Şubelerin kurulması yönündeki tüzük değişikliğinden sonra, yapılan başvurular üzerine Yönetim Kurulu; 14 Haziran 1961'de Ankara, 20 Haziran 1961'de İstanbul, İzmir, Konya, Erzurum, Bursa, Adana, Eskişehir ve Antep ve 2 Kasım 1961 tarihinde de Niğde şubelerinin açılmasını uygun görmüştür. Daha sonraki yıllarda Ürgüp, Kayseri, Yalvaç ve Mersin gibi il ve ilçelerde şubelerin açılmasına devam edilmiştir (Haberler, 1963a, ss.70- 83; Haberler, 1963b, ss. 232-238). TKD'nin şubelerinin kurulmasında, ilk önce iller bazında örgütlenme temel ilke olarak belirlenmiş, illerinde şubesi bulunmayan ilçelere, böyle bir yetkinin verilmesine çok olumlu yaklaşılmamıştır. Ancak bu ilkenin her zaman etkin bir şekilde uygulanmadığı gözlenmektedir. Örneğin, ilçe olmalarına rağmen 16.3.1962 tarihinde Ürgüp'te ve 12.11.1962 tarihinde de Yalvaç'ta şube açılmasına izin verilmiştir. Ancak 24 Ocak 1967 tarihindeki Yönetim Kurulu toplantısında, Pınarbaşı ilçesinde şube kurulması yönünde kütüphane çalışanlarından gelen teklif, yukarıdaki gerekçelerle reddedilmiştir. Ancak, TKD yönetimi şube sayısını artırmak için zaman zaman kütüphane yönetimlerine yazılar göndererek örgütlenme alanını genişletmeye çalışmıştır. Örneğin, bu amaçla 23.5.1974 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında alınan karardan hemen sonra Muş, Giresun, Adana, Van, Kütahya, Konya, Balıkesir, Sivas ve Mardin gibi illerde şube açılması yönünde Genel Merkeze başvurular yapılmıştır. Buna karşın 5.10.1978, 21.12. 1978 ve 27.9.1979 tarihli Yönetim Kurulu toplantılarında Tarsus, Osmaniye ve Avanos'ta şube açılması yönündeki başvurular, illerde böyle bir örgütlenme olmadığı gerekçeleriyle reddedilmiştir. Şube sayılarını artırmak için yapılan bir başka girişim de 6.10.1992 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında alınmış, halk ve üniversite kütüphane müdürlüklerine bu yönde yazı yazılması kararlaştırılmıştır. Bunun sonucu olarak Bartın, Gümüşhacıköy, Adıyaman, Kahramanmaraş, Gürsu, Kayseri, Elazığ, Bodrum, Bartın, Boyabat, Gördes, Çankırı, Ordu gibi il ve ilçelerde birçok şube açılmıştır. Dernek

Başkanlığı'na Tülin Sağlamtunç'un yürüttüğü bu dönemde, ilçe düzeyinde şube açılmasında herhangi bir kısıtlamaya gidilmemiştir.

TKD'nin 1961-2009 yılları arasındaki şube sayılarının gelişimi irdelendiğinde, Derneğin 1962 yılında 5, 1970 yılında 27, 1978 yılında 51 şubeye sahip olduğu görülmektedir (Tonta, 1985, 48). 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle birlikte şubelerin büyük çoğunluğu kapanmak zorunda kalmış ve bu nedenle de şube sayısı 1982 yılında 23'e düşmüştür. 1995 yılında şube sayısı 39'a (Tonta, 1995, s. 282), 1997 yılında 44'e (Kütüphaneciliğimizin sorunları ve çözüm önerileri...1997, s.54) ve üye sayısı da 3.000'e yükselirken, 2009 yılında şube sayısı 23'e gerilemiştir. Bu sayı 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra gelinen noktayla aynıdır.

(Tablo 1): TKD'nin 2009 Yılındaki Şubeleri ve Üye Sayıları³

Şube adı	Üye sayısı	Şube adı	Üye sayısı	Şube adı	Üye sayısı
Akhisar	25	Denizli	25	Kırklareli	19
Amasya	15	Edirne	37	Konya	49
Antalya	35	Gümüşhacıköy	25	Kütahya	39
Ankara	608	Honaz	24	Samsun	34
Bafra	21	İsparta	23	Tavşanlı	17
Burdur	20	Mersin	64	Rize	29
Çanakkale	32	İstanbul	349	Uşak	47
Çankırı	25	İzmir	68	Toplam	1624

TKD 1952 yılında 153 üyeye sahipken (Derneğimizin faaliyetleri, 1952, s. 80), bu sayı 1995'te 1500'e (Tonta, 1995, s. 282) ve 1997'de 3000'e yükselmiş (Kütüphaneciliğimizin sorunları ve çözüm önerileri...1997, s.54) ve 2009 tarihinde de 1624'e gerilemiştir. Tablo 1'de görüldüğü gibi, 1624 üyenin 608'i Ankara, 349'u İstanbul ve 68'i İzmir Şubelerine kayıtlıdır. Diğer şubelerin üye sayısı ortalama 20-30 arasında değişmektedir.

Derneğin şubeler bazında örgütlenmesinde dikkati çeken en önemli konulardan biri, şubelerin büyük bir çoğunluğunun uzun ömürlü olamamasıdır. İstanbul, Ankara, İzmir başta olmak üzere, TKD'nin hemen hemen bütün şubeleri en az bir kere kapanıp yeniden açılmışlardır. Türkiye'deki kütüphanecilik/bilgi belge yönetimi bölümü

³ Veriler TKD Genel Merkezi'nden 22.10.2009 tarihinde elde edilmiştir

mezunlarının büyük bir çoğunluğunun üç büyük ilde meslek yaşamlarını sürdürdükleri ve taşra kütüphanelerinde nitelikli eleman sayısının son derece düşük olduğu dikkate alındığında, TKD'nin şube bazında örgütlenmesinde yaşanan bu sorunların nedeni daha iyi anlaşılacaktır. Bunun yanısıra, Türkiye'de 1950 yılında iki üniversite mevcut iken, 2009 yılında 94'ü devlet, 45'i özel, 5'i askeri ve 6'sı vakıf yüksek okulu olmak üzere toplam 150 yükseköğretim kurumu mevcuttur (Üniversiteler, 2009). Daha önce değinildiği gibi 1950 yılında 78 halk kütüphanesi ve bu kütüphanelerde 648.408 kitap mevcut iken, 2008 yılında kütüphane sayısı 1.156'ya ve bunların sahip olduğu kitap sayısı da 13.662.483'e yükselmiştir (İstatistikler, 2009). Bununla birlikte 1954-1955 öğretim yılında Ankara, 1964-1965 öğretim yılında İstanbul, 1974-1975 öğretim yılında Hacettepe⁴ (Atılğan, 2009) ve 1988-1989 öğretim yılında Marmara⁵ Üniversitelerinde örgün kütüphanecilik eğitimlerinin başladığı ve buralardan yüzlerce öğrencinin mezun olduğu dikkate alındığında, TKD'nin özellikle taşra düzeyinde örgütlenmede sorun yaşadığı, yada daha önce kurulan birçok şubenin gerekli koşullar oluşmadan işlevsiz bir şekilde ortaya çıktığı söylenebilir. Yapılan bir araştırmada TKD üyelerinin ancak % 37'sinin kütüphanecilik bölümü mezunu olduğu saptanmıştır (Bayter, 1999, s.69). Bu da TKD'nin örgütlenme çalışmalarında karşılaştığı sorunları tanımlamada son derece önemlidir.

TKD Genel Merkezi ve şubeler arasındaki bir başka sorun da kurumlar arasında etkin bir iletişim ortamının yeterince yaratılamamış olmasıdır. Örneğin 1978 yılında yapılan TKD IX. Genel Kurul toplantısında, İstanbul Şubesi Başkanı Leman Şenalp, Genel Merkez'in 1979 Dünya Çocuk Yılı nedeniyle bazı etkinlikler düzenlediğini faaliyet raporundan öğrendiklerini, kendilerinin bundan haberlerinin olmadığını, istenseydi kendilerinin de bu çalışmalara seve seve katkı koyabileceklerini söylemektedir (TKD IX. Genel Kurul Toplantısı, 1978, s. 199). 1999 yılında Salihli İlçe Halk Kütüphanesi Müdürü olan Ali Aksakal da aynı konudan yakınmaktadır. Aksakal, Genel Merkez ve şubeler arasında düzenli ve sağlıklı ilişkiler kurulamadığı, çalışmaların koordine edilemediği ve birbirinden kopuk yürütüldüğü konusunda sürekli yakınmaların olduğunu, ancak bunun düzeltilmesi için hiçbir çaba sarf edilmediğini;

⁴ Hacettepe Üniversitesi'nde eğitim 1972 yılında lisansüstü düzeyde başlamıştır.

⁵ Marmara Üniversitesi'nde 1987 yılında Arşivcilik bölümü olarak kurulmuş ve eğitime 1988-1989 eğitim öğretim yılında başlamıştır. Bölümün adı 2002 yılında Bilgi Belge Yönetimi olarak değişmiştir. Bilgiler: <http://fef.marmara.edu.tr/index.php?bolum=6> adresinden 25.10.2009 tarihinde elde edilmiştir.

Genel Merkez tarafından çeşitli tarihlerde yapılan eğitici ve kültürel faaliyetlerden şubelerin ya geç ya da hiç haberdar olamadıklarını vurgulamaktadır (Aksakal, 1999, s. 435). Şubeler bazında dile getirilen bu sorunlar Genel Merkez açısından da aynı düzeydedir. TKD Genel Başkanları'ndan Sefercioğlu, 1980 yılında, Genel Merkez ve şubeler arasında sağlıklı ilişkiler kurulamadığını, çalışmaların birbirinden kopuk olarak sürdürüldüğünü, bunun da üyelerin derneğe olan ilgisini azalttığını, hatta kimi zaman şubelerin ayrı bir dernekmiş gibi faaliyette bulunduğunu belirtmektedir (Sefercioğlu, 1980, s.61). Ayrıca birçok zaman şubelerin faaliyetlerini sürdürüp sürdürmedikleri ve ne tür faaliyetlerde bulduklarının bilinmediği konusunda yakınmalar söz konusudur (Türk Kütüphaneciler Derneği X. Dönem Genel kurul Çalışma Raporu, 1981, s. 140; Türk Kütüphaneciler Derneği XIV. Genel Kurulu Genel Yönetim Kurulu Raporu, 1990, s. 196)

TKD, 1961 yılında, şubeler bazında başlattığı bu örgütlenme çalışmalarının yanı sıra, çalışmalarını daha etkin yürütebilmek amacıyla, 1963 yılında, Genel Merkez bünyesinde 16 farklı komisyon kurmaya karar vermiştir. Kurulan komisyonlar: Bibliyografya Araştırma; Dış Münasebetler; Halk ve Çocuk Kütüphaneleri; Kataloglama ve Tasnif; Kütüphane İstatistikleri; Kütüphane Mimarisi; Kütüphanecilik Eğitimi; Mevzuat; Milli Kütüphaneler; Okul Kütüphaneleri; Özel Kütüphaneler; Sosyal Çalışmalar; Standartlar; Terminoloji; Üniversite Kütüphaneleri; Yazma Kütüphaneleri'dir (İhtisas komisyonları kurulmuştur, 1963, s. 241-242). Gelişmiş bütün kütüphanecilik derneklerinde uygulanan ve hizmetlerin yürütülmesinde önemli avantajlar sağlayan bu tür bir uygulama, TKD yönetiminin bütün iyi niyetli girişimlerine rağmen başarıya ulaşamamış, hemen hemen hiçbir komisyon aktif hale gelememiştir. TKD Yönetim Kurulu bu girişimden on iki yıl sonra 24.11.1975 tarihli yönetim kurulunda Mevzuat; Dış Münasebetler ve Sosyal Çalışmalar alanlarında komisyonlar oluşturmuş ancak bunlar da işlevsellik kazanamamıştır.

Bu yöndeki geniş kapsamlı bir başka girişim de 5. 10.1978 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında ele alınmıştır. Toplantıda Halk ve Çocuk Kütüphaneleri, Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri, Özel Kütüphaneler, Milli Kütüphane, Teknik Hizmetler, Dokümantasyon Hizmetleri, Arşiv Hizmetleri, Eğitim Öğretim, Planlama ve Kütüphanelerarası İşbirliği, Hukuk ve Mevzuat alanlarında olmak üzere on değişik komisyon kurulmuştur. Ancak bunlar da zaman içerisinde işlevsellik kazanamamıştır.

31.07.1990 tarihinde kurulan Üniversite Kütüphaneleri Alt Komisyonu işlevsellik kazanamadığından 25.2.1997 tarihinde Üniversite Kütüphaneleri Sürekli Çalışma Grubu adıyla yeniden kurulmuşsa da varlığını sürdürmemiştir. 2.11.2000 tarihinde kurulan Okul Kütüphaneleri Sürekli Çalışma Grubu, 7.12.2000 tarihinde kurulan Konu Başlıkları Listesi Komisyonu, 11.10.2005 tarihinde kurulan Halkla İlişkiler Sürekli Çalışma Grubu, 6.3. 2007 tarihinde kurulan Düşünce Özgürlüğü Çalışma Grubu ve 6.2.2009 tarihinde kurulan Mesleki Etik Sürekli Çalışma Grubu da daha sonraki girişimlerdir. İsmi çalışma gruplarına dönüştürülen komisyonlardan günümüzde TKD bünyesinde sadece Halkla İlişkiler, Düşünce Özgürlüğü, Mesleki Etik, Bilişim, Milli Kütüphaneler, Sosyal ve Kültürel Etkinlikler Çalışma Grupları (Sürekli Çalışma Grupları, 2009) faaliyetlerini sürdürebilmektedirler. Bununla birlikte, özellikle Derneğin şube bazında örgütlenmesinde en önemli paya sahip olan halk kütüphaneleri ve Türkiye'de mesleki gelişimin dinamiğini oluşturan üniversite kütüphaneleri alanlarında, komisyon oluşturulması yönünde birçok defa girişimlerde bulunulmuş olmasına rağmen, bunların hayata geçirilememesi son derece düşündürücüdür. Yine aynı şekilde, kütüphanecilik uygulamalarının temelini oluşturan mesleki standartlar, işbirliği gibi alanlarda da grupların bulunmaması, hatta bu yönde etkin bir girişim çabasının dahi olmaması, TKD'nin mesleki konumu açısından sorgulanması gereken yanlarından birini oluşturmaktadır. Düşünce özgürlüğü ve mesleki etik alanlarındaki çalışma gruplarının son yıllarda gündeme gelmiş olması, bu alandaki çalışmaların dünyadaki birçok kütüphanecilik derneği tarafından ilk ele alınan konulardan biri olması nedeniyle düşündürücüdür.

TKD örgütlenme alanında bu adımları atarken, bir yandan da “Kamuya Yararlı Dernekler” statüsüne girebilmek için çalışmalar başlatmıştır. 14 Şubat 1959 tarihli Yönetim Kurulu kararında, Derneğin “Menafü Umumiyyeye Hadim Dernekler” arasında sayılması için başvuru yapılmasına karar verilmiş ancak olumlu bir sonuç alınamamıştır. 10 Şubat 1964 tarihli ve yine bundan yaklaşık altı yıl sonra, 16.1.1970 tarihli Yönetim Kurulu kararlarında bu yöndeki talep tekrar ele alınmıştır. Bu girişimler 21 Mart 1975 tarihinde olumlu sonuçlanmış ve TKD kamuya yararlı dernekler arasında yer almıştır (Kamu yararına çalışır bir kuruluş: TKD, 1975, ss. 1-2.). TKD yönetimlerinin, yaklaşık 16 yıl boyunca Derneğin kamu yararına sayılan dernekler arasında yer alması yönündeki ısrarlarının nedeni, bu yasanın getirdiği bazı

avantajlardan kaynaklanmaktadır. Kamu yararına çalışan derneklerle ilgili düzenlemede, “*Kamu yararına çalışan dernekler, ilgili bakanlıkların ve Maliye Bakanlığı’nın görüşü üzerine, İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilir. Bir derneğin kamu yararına çalışan derneklerden sayılabilmesi için, en az bir yıldan beri faaliyette bulunması ve derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek üzere giriştiği faaliyetlerin topluma yararlı sonuçlar verecek nitelikte ve ölçüde olması şarttır. Kamu yararına çalışan dernekler en az iki yılda bir denetlenir. Yapılan denetimler somucunda düzenlenen raporlar üzerine, kamu yararına çalışan derneklerin organlarında görev alan üyeler veya ilgili personel, hapis cezası verilmesini gerektiren suçların işlendiğinin tespit edilmesi halinde, geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanınca görevden uzaklaştırılabilir* (Şimşek, 2009)

Kamu yararına çalışan derneklere; izin almadan yardım toplayabilme, bazı katma değer, veraset ve intikal vergilerinden istisna tutulması, kamuya ve mazbut vakıflara ait arsa ve arazileri satın alabilme gibi kolaylıklar sağlanmaktadır. Ancak bu avantajlara rağmen diğer derneklere göre daha fazla denetlenmesi ve bu çerçevede yaptırımlar uygulanması da bazı dez avantajları beraberinde getirmektedir. Nitekim Derneğin 1970 yılında yapılan V. Kurultayında Anatüzüğe “Dernek kütüphanecilerin haklarını korur” maddesi eklenmek istenmiş, fakat böyle bir madde eklendiğinde, Derneğin sendika kimliği kazanacağı ve “kamu yararına çalışan derneklerden” sayılmayacağı söylenerek karşı çıkmıştır (Tonta, 1985, s. 53). Buradan da anlaşılacağı gibi, kamu yararına sayılan dernekler arasında yer almak bir takım engellemeleri de beraberinde getirmiş ve derneğin birçok alandaki faaliyetlerini sınırlayıcı etkiler yaratmıştır.

TKD’nin çalışmaları ile ilgili dikkat çeken önemli konulardan biri de, Yönetim Kurulu toplantılarının tümünün 28.12.1961’ne kadar Milli Kütüphane’de yapılmış olmasıdır. Söz konusu tarihte yapılan toplantı, ilk kez Milli Kütüphane dışında, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’nde (AÜDTCF) yapılmıştır. Halbuki 1950-1951 dönemindeki Adnan Ötüken’in başkanlığı dışında 1949-1961 yılları arasında Milli Kütüphane’den hiçbir üye dernek başkanı olarak görev yapmamıştır⁶. Bununla

⁶ 1949-1961 yılları arasında TKD Genel Başkanlığı yapan üyelerin adları ve başkanlık yaptıkları yıllar ve çalıştıkları kurumlar şunlardır: Nazmi Şahap Coşkunlar (1949-50, 1956-57, 1960-61) TBMM Kütüphane Müdürlüğü, Selahattin Çetintürk (1952-1955) Ankara Umumi Kütüphane Müdürlüğü, Mustafa Köymen

birlikte Milli Kütüphane'nin de o dönem içerisinde henüz kurulma aşamasında olduğu ve kendi kimliğini oluşturma çabası içerisinde bulunduğu dikkate alındığında, TKD'nin hangi koşullar altında varlığını sürdürebildiği daha iyi anlaşılacaktır. Ayrıca TKD'nin kuruluşunda aktif rol oynayan Adnan Ötüken'in dönem içerisindeki yönetim kurullarının büyük bir çoğunluğunda görev almasına rağmen, sadece bir yıl dernek başkanlığı yapması da hayli ilginçtir.

1961-1964 yılları arasında Osman Ersoy'un TKD başkanlığına seçilmesiyle birlikte Derneğin Milli Kütüphane ile olan mekansal bağımlılığı bir ölçüde ortadan kalkmıştır. Ancak 1964-1968 yılları arasında Abdülkadir Salgır'ın TKD Genel Başkanlığı'na seçilmesi ve 1965 yılında da Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'ne atanması, Derneğin kurumsal kimliği ile ilgili yeni bir tartışma başlatmıştır. Bu tartışmanın temelinde, Derneğin, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün bir yan kolu haline geldiği, onun şubesi gibi çalıştığı ve kurumsal kimliğini kaybettiği yönündeki eleştiriler yer almaktadır. Yine aynı şekilde 1974-1978 yılları arasında Dernek başkanlığı yapan Nail Bayraktar'ın Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nde üst düzey görevli olması, bu tartışmaları alevlendirmiştir. 1992-1993 yılları arasında yaklaşık bir yıl TKD Genel Başkanlığına seçilen Tülin Sağlamtunç'un da aynı zamanda Kütüphaneler Genel Müdürü olması, bu yöndeki tartışmaları yeniden gündeme getirmiştir. 1976 yılında yapılan VIII. Genel Kurul Toplantısı'nda, delegelerden Üstün Yıldırım, Genel Merkez'in Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün bir şubesi haline getirildiğini, bundan dolayı da Genel Merkez'in kütüphanecilerin hak ve menfaatlerini koruyucu herhangi bir teşebbüste bulunmadığını belirtmiştir. Aynı Genel Kurulda söz alan Çanakkale Şubesi Başkanı Osman Sivillioğlu da kütüphane müdürlerine verilen yan ödemeler konusunda Derneğin herhangi müsbet bir çalışma yapmadığını ve Genel Başkan'ın bağımsız davranmadığını dile getirmiştir (VIII. Genel Kurul Toplantısı, 1976, ss. 206-207)

Aslında bu tartışmalarda ortaya çıkan başka bir sorun da, TKD Genel Kurulları'nın daha çok halk kütüphanelerinin ve buralarda çalışanların sorunlarının tartışıldığı bir ortama bürünmesi, genel mesleki sorunların, politikaların ve her şeyden

önemlisi genel bir bakış açısının ortaya konulamaması her dönemde gözlemlenen bir durum olmuştur.

Bu tartışmalarda üzerinde durulması gereken temel konulardan biri de, TKD'nin Genel Başkanlarının sadece Kütüphaneler Genel Müdürü ve/veya Genel Müdürlükte çalışan bürokratlardan oluştuğu dönemlerde değil, 1990'lı yılların ortalarına kadar, hemen hemen her dönemde, bakanlıklar ve kamu kurumları ile ilişkilerinde uzlaşmayı temel davranış biçimi olarak benimsemeleridir. Bunun nedeni de, Derneğin ekonomik olarak Genel Müdürlüğe büyük bir bağımlılığının bulunmasıdır. Örneğin 1972 yılında Derneğin Genel Başkanı Necmeddin Sefercioğlu'nun dile getirdiği, Dernek Bülteni ile ilgili düşünceleri bu açıdan son derece öğreticidir. Sefercioğlu yazısında, Dernek Bülteni'nin yayın hayatı açısından zorlu bir döneme girdiğini belirtmektedir. Neden olarak da, yayınlanmasını mali yönden destekleyen Milli Eğitim Bakanlığı'nın Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni'ne olan aboneliğini iptal etmiş olması olarak göstermektedir. Sefercioğlu ayrıca Derginin okuyucusunun ve Bakanlık dışı aboneliğin son derece sınırlı olduğunu vurgulamaktadır (Sefercioğlu, 1972, ss. 3-4). 1978 yılında yapılan Genel Kurulda, bu konu Kütahya Şubesi temsilcisi Ali Berberoğlu tarafından da dile getirilmiştir. Berberoğlu; Derneğin faaliyetlerini büyük ölçüde Bülten satışlarından elde ettiği gelirle sürdürebildiğini, bunun son derece hatalı olduğunu ve tek bir gelir kaynağına sahip derneğin yaşama gücü bulamayacağını belirtmiştir. (TKD IX. Genel Kurul Toplantısı, 1978, s.227). Berberoğlu, 1996 yılında, bu kez Genel Başkan olarak ele aldığı bir yazıda, TDK'nin, Bakanlığa sattığı yayınlarla ayakta kalabildiğini, 1996 yılında Dernek yayınlarının kamu kurumlarına yeterince pazarlanamaması nedeniyle, ekonomik olarak güç bir durumda bulunduğunu dile getirmektedir (Berberoğlu, 1996a, s. 212). Yine aynı yıl, TKD Başkanlığı'nı Berberoğlu'ndan devralan Doğan Atılgan⁷ da, bu konu üzerinde durmakta ve Kütüphaneler Genel Müdürlüğü tarafından aboneliğin geç yapılması nedeniyle ekonomik sıkıntıya düşüldüğünü, meslektaşların da abonelik konusunda yeterince duyarlı davranmadıklarını, bunun da Dernek aktivitelerini olumsuz yönde etkilediğini söylemektedir (Atılgan, 1996, s. 329).

Bununla birlikte, Derneğin şubelerinin büyük bir çoğunluğunun halk kütüphanelerinde çalışanlar tarafından kurulması ve çoğu zaman, bu şubelerin halk kütüphanelerini kalkındırma derneği gibi işlev görmesi, TKD'nin Kütüphaneler Genel

⁷ Doğan Atılgan, 1996-2002 yılları arasında, üç dönem TKD Genel Başkanlığı yapmıştır.

Müdürlüğü ve diğer kamu kuruluşlarına karşı zaafını daha da artırmaktadır. Bu konudaki eleştiriler özellikle TKD Şubelerinin yöneticileri tarafından da ele alınmıştır. 1981 yılında yapılan, X Genel Kurul toplantısında, Kütahya Şubesi Başkanı Ali Berberoğlu, TKD Şubeleri'nin Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün taşra kuruluşlarının (özellikle il halk kütüphaneleri) koruma ve geliştirme derneği niteliğinden kurtulamadığını, kültürel çalışmalarıyla sesini duyurmaya çalışan Kütahya Şubesi'nin de bu çemberi kıramadığını belirtmektedir (TKD X. genel kurul toplantısı, 1981, s. 166). Bir başka Dernek şube yöneticisi olan Ali Aksakal bu konudaki eleştirilere karşılık olarak şu görüşleri ileri sürmektedir. *Türkiye'de en yaygın hizmeti halk kütüphaneleri vermektedir. Böyle olunca da taşrada en çok kütüphaneci ve kütüphane çalışanı halk kütüphanelerinde bulunmakta ve onlar da TKD'nin şubelerini kurmaktadır. Taşra şubelerinin gelirleri halk kütüphanesine ve dolayısıyla da kütüphane okuyucularına dayanmaktadır. Fotokopi, üye kartı, çay ocağı-kantin işletme hizmetlerinden elde edilen gelirler halk kütüphaneleri yönetimlerinde Derneğe bırakılmaktadır. Ayrıca TKD Şubeleri genellikle halk kütüphanesi bünyesinde faaliyetlerini sürdürmekte ve onların telefon, faks, bina imkânlarından yararlanmaktadır. Bütün bunlardan dolayı bu kurumlardan elde ettikleri gelirleri yine bu kurumlar için kullanmaları doğaldır* (Aksakal, 1999, ss. 434-435). Nitekim Aksakal'ın başkanlığını yaptığı TKD Şubesi, 1979 yılında dernek hesabından Halk Kütüphanesi personeline bir saat fazla mesai ücreti ödemiştir (Aksakal, 1983, s. 185).

TKD Genel Merkez ve Şubelerinin Kütüphaneler Genel Müdürlüğü ve onun alt birimlerine bu kadar bağımlı olması, hem onların kurumsal kimliğinin gelişimini olumsuz yönde etkilemekte, hem de Bakanlık tarafından uygulamaya konulan mesleki bazı olumsuz girişimlere karşı etkin mücadele edilmesini engellemektedir.

1960'lı yıllarda kütüphanecilik örgütlenmesi açısından yaşanan önemli bir gelişme de "Türkiye Kütüphaneleri Kütüphanecileri, Kütüphaneci, Memur ve Hizmetlileri Sendikası"nın kurulmasıdır. Türkiye'de memur sendikalarının kurulmasına izin verilmesinden sonra Kasım 1966 yılında kütüphanecilik alanında kurulan bu sendikanın amacı: *"Kütüphane hizmetlerinde çalışanların, özellikle üyelerin ekonomik, hukuki ve sosyal, kültürel hak ve çıkarlarını korumak ve sağlamak; kütüphanecilik mesleğinin, modern kütüphanecilik ilkeleri, mesleğe ilişkin hak ve ödevleri, yurt çıkarları, insan hakları ve ilgili Anayasa hükümleri yönünde gelişmesine çalışmak;*

kütüphanecilik mesleğinin gelişmesine, bu meslekte hizmet görenlerin ekonomik, hukuki ve sosyal, kültürel çıkarlarının korunup çoğalmasına yardımcı olmak” (Türkiye Kütüphaneleri Kütüphanecileri Kütüphaneci Memur ve Hizmetlileri Sendikası Kuruldu, 1966, s. 270) olarak tanımlanmıştır. Sendikanın kurulmasından yaklaşık dört ay sonra TKD, 7.2.1967 tarihinde Sendika yöneticileri ile bir toplantı düzenlemiş ve 3.5.1967 tarihinde yapılan Yönetim Kurulu toplantısında da iki kurum arasında çatışma yaratılmadan çalışmalarda işbirliğine gidilmesi yönünde karar alınmıştır.

Sendika, 1967 yılında yapılan IV. Kütüphane Haftası’nda Milli Eğitim Bakanı’na “*Türkiye Kütüphaneleri ve Personel Sorunları Hakkında Düşüncemiz*” başlığı ile bir muhtıra vermiş ve bu muhtıra daha sonra yayınlanmıştır. Muhtırada, genel anlamda Türkiye’deki eğitim, kültür vb. alanlarındaki sorunlar dile getirilmiş ve kütüphanecilik alanında yapılması gerekenler şu şekilde sıralanmıştır:

- a) Memleketimizde mevcut her türdeki kütüphanenin rahatlıkla çalışabilmesini sağlayacak faktörlerin sağlanması,
- b) Her türdeki kütüphane mevcudunu artırmak için okul inşaatından da önemli olarak, kütüphane bina ve tesislerinin kurulması için Bakanlıkça büyük gayret sarf edilmesi, kütüphanenin önem ve lüzumuna inanmış bulunan halkımızla işbirliği yapması,
- c) Yurdumuzda kütüphane ve okul dışı okutma seferberliğine okul yaptırma kampanyasından, politikasından daha öncelik tanınması (Türkiye Kütüphaneleri ve Personel Sorunları İle İlgili Muhtıra, 1967, ss. 249-255).

Böyle bir muhtıranın ortaya çıkması son derece önemlidir. Çünkü TKD, bu döneme kadar sürdürdüğü faaliyetlerde, genellikle, Hükümetlerle ve Kamu kurumları ile daha uzlaşmacı bir tavır içerisinde bulunmuş ve bu tür yaklaşımlardan mümkün olduğunca uzak durmuştur. Nitekim TKD, 28.12.1971 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında, Milli Eğitim Bakanı’na yapılacak ziyarette, sorunlarla ilgili muhtıra verilmesi yönünde daha önce almış olduğu karardan vazgeçmiş, sadece ziyarette bulunulması tercih edilmiştir. Ancak TKD’nin VIII. Milli Eğitim Şurası’nda “Okul Kütüphanelerine İlişkin Muhtıra” başlığı ile bir bildiri sunduğunu ve sorunları dile getirdiğini burada belirtmekte yarar vardır (Okul Kütüphanelerine İlişkin Muhtıra, 1970, ss. 349-352).

Sendikanın kurulmasından yaklaşık dört yıl sonra, 28 Nisan 1970 tarihinde Üniversite Kütüphanecilik Bölümü Mezunları Derneği (ÜKBMD) kurulmuştur (Yıldırım, 1975, s.154). Amacını, *Türk Kütüphaneciliğinin genişlemesini, üniversite seviyesinde eğitim görmüş kütüphanecilerin gerekli hak, görev, yetki ve sorumlulukla teçhizini sağlamak olarak belirleyen* Dernek; çalışma alanları olarak da; *mesleki yayın ve toplantılar yapmak, üyeler arasında maddi dayanışmayı sağlamak ve bu amaçla gerekirse yardımlaşma kolu kurmak, kütüphanecileri bir araya getirecek çeşitli toplantılar düzenlemek, kütüphaneciliğin teşvik ve geliştirilmesi amacı ile yarışmalar düzenlemek, ödüller vermek, burslar sağlamaya çalışmak* olarak belirlemiştir. TKD yönetimi, ÜKBMD'in kurulmasından yaklaşık bir yıl sonra, 22.3.1971 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında, bu Dernekle ilişkiye geçilmesine karar vermiş, 9.12.1971 tarihinde yapılan toplantıda da Kütüphane Haftası kutlamalarına ÜKBMD'in dahil edilmesini kararlaştırmıştır. Bunun dışında, 1975 yılında kutlanan Kütüphane Haftası kutlama programı TKD, TKD. Ank. Şb. ve ÜKBMD ile birlikte hazırlanmıştır (Dernek Başkanımız O. Üstün Yıldırım'ın..., 1977, s. 49). Ancak, bundan sonra iki dernek arasında, en azından eldeki belgeler çerçevesinde, etkin bir yakınlaşmanın olduğunu söylemek pek olanaklı değildir. Üstün Yıldırım'ın, yukarıda belirtilen kaynakta bir yıl sonra kutlanan Kütüphane Haftası programının hazırlanmasında ÜKBMD'nin dışlandığını belirtmesi, bu yöndeki düşünceleri doğrular niteliktedir. ÜKBMD'nin faaliyette bulunduğu dönem içerisindeki en büyük başarılarından biri, *Yeni Yayınlar Aylık Bibliyografya Dergisi'ni* çıkarmasıdır. Bunun dışında Halk ve Okul Kütüphanelerinden bazı yazarların kitaplarının toplatılması gibi konularda basın açıklamalarında bulunmaları (Basın Toplantısı, 1978, s. 33), TKD'nin yürüttüğü “Kamu Dernekçiliği” dışında, mesleki alanda farklı seslerin duyurulmasını sağlaması açısından son derece yararlı olmuştur.

Ayrıca, ÜKBMD Başkanı Üstün Yıldırım, 13. Kütüphane Haftası nedeniyle bir dergide yer alan görüşlerinde; 1977 yılında, Kültür Bakanlığı'nın “halk kütüphanesi” adından “halk” sözcüğünü kaldırdığını, bunda TKD'nin de sorumlu olduğunu ve bunu gizleyebilmek için birlikte kütüphane haftasını kutladıklarını, kitap yasaklayarak halkı kitap okumaya özendirmeye çalıştıklarını ifade etmiştir (13. Kütüphane Haftası'nda, kitaplıklarımızın sorunları üstüne uzmanların görüşleri, 1977, s. 13). Yıldırım'ın, aynı

zamanda TKD üyesi olması sebebiyle, bu açıklamalarından dolayı, 4.7.1977 tarihli Yönetim Kurulu kararı ile

TKD Genel Merkezi tarafından Merkez Haysiyet Divanına sevk edilmiştir.

ÜKBMD'nin ulusal ölçekte koymaya çalıştığı bu tepkiler, ilk kez TKD şube temsilcileri tarafından, Derneğin IX. Genel Kurulu'nda yüksek sesle dile getirmiştir. Genel Kurul delege temsilcisi Meral Sümer konuşmasında; Halk Kütüphanelerinde yaşanan sürgünlerden örnekler verdikten sonra, TKD'nin bu yöndeki kayıtsızlığından yakınmakta ve *“her ne sebeple olursa olsun eğer bir dernek, üyelerinin haklarını koruyamıyor, üyelerinin haklarını arayacak en ufak bir teşebbüse dahi geçemiyorsa; o dernek temelinden çatlamış, çökmeğe mahkûm olmuş demektir”* ifadesini kullanmaktadır (TKD X. Genel Kurul Toplantısı, 1978, ss. 209-210). İzmir Şubesi temsilcisi Cihan Akkaş da; kütüphaneler ve kütüphanecilerin karşılaştıkları bütün sorunları dile getirdikten sonra, derneğin grevli, toplu sözleşmeli sendikalaşma alanında faaliyet gösteren demokratik kitle örgütleri ile işbirliğine gitmesi gerektiğini dile getirmiştir. Akkaş ayrıca, TKD'nin bu mücadelede aktif olarak savaşım vermesini ve toplum sorunlarında halkın yanında yer almasını, kütüphanecilerin sesini ülke düzeyinde duyurmasını istemekte ve bunun diğer demokratik kitle örgütlerinin kütüphanecilerin sorunlarına eğilmelerine katkı sağlayacağını vurgulamaktadır (TKD X. Genel Kurul Toplantısı, 1978, s. 221). Ordu Şube temsilcisi Fatma Gümüş de; TKD'nin son yıllardaki uygulamalarıyla, içine dönük, kapalı, bağınaz ve çağın gerisinde kaldığını; Derneğin tüzüğünde, üyelerin özlük haklarını korumakla ilgili maddeler olduğu halde, bunların hiçbir zaman işlevsel kılınmadığını belirtmektedir. Gümüş, Derneğin tüzüğünde çağdaş kütüphanecilikten bahsedildiğini, ancak bu yönde hiçbir girişimde bulunulmadığını, halk kütüphanelerinin bir yığın tutucu şoven ortaçağ düşüncesine yatkın yazarın yapıtları ile doldurulduğunu savunmaktadır (TKD X. Genel Kurul Toplantısı, 1978, ss. 226-227).

Genel Kurulda yapılan bu eleştirilerden farklı olarak, TKD İzmir Şube Başkanı Cihan Akkaş, İzmir Şubesi'nin çıkardığı *“Kütüphane Dünyası”* adlı dergide yayınladığı ve IX. Olağan Genel Kurulu değerlendirdiği yazısında (Akkaş, 1978, ss.3-5), kütüphanecilerin siyasetle uğraşmamaları yönündeki yaklaşımı ele alırken şu görüşlere dile getirmektedir: *“Bizim anlayışımız politikacıların uğraş alanı olan siyasetle bağdaşmaz. Bizim üzerinde özenle durduğumuz ve genel kurulda İzmir Yönetim Kurulu*

adına yaptığımız konuşmada özellikle vurguladığımız gibi, kütüphaneci kendisini toplumdaki, toplumsal sorunlardan soyutlayamaz. Çünkü kütüphane eğitim ilişkisi ve genelde toplumsal sorunları birbirinden ayrı olgular gibi ele almak bizleri yanıltır ve ekonomik-demokratik mücadelemizi hiçbir yere götürmez". Akkaş yazısında ayrıca, ilk önce Ankara Şubelerini ve daha sonra da yapılacak ilk Genel Kurulda Genel Merkez yönetimini tam olarak ele geçirmeyi planladıklarını; bundan sonra da, memurların grevli, toplu sözleşmeli sendikal hakları için, demokratik kitle örgütleriyle işbirliğine giderek, kütüphanecilerin yıllardır biriken ve hiç çözüm getirilemeyen sorunlarına, ilkeli mücadele anlayışlarıyla çözüm getireceklerini belirtmektedir.

TKD Genel Merkezi, dile getirilen bu sorunların çözümüne yönelik olarak herhangi bir girişimde bulunmamış, buna karşılık şubelere gönderdiği yazıda, siyasetle uğraşmamasını istemiştir. Yazıda; *Türkiye Cumhuriyeti'nin "ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü" ilkesine içtenlikle bağlı, Devletimizin Anayasası'na ve öteki yasalarına saygılı bir "kamu yararına çalışan dernek" olma niteliğine görev dönemimizde de, titizlikle sürdürecektir. Çalışmalarımıza, son yıllarda moda haline getirilmiş bulunan bir takım siyasi görüş ve ideolojik sloganlar değil, bilim ve meslek gerekleri klavuzluk edecektir. Genel Merkezi ve şubeleri ile bir bütün olan TKD şubelerinin, bu anlayış içinde çalışarak, Derneğimizi siyasi ve ideolojik çalkantıların dışında tutma çabalarımızda bize destek olacaklarından hiç kuşumuz yoktur* (Türk Kütüphaneciler Derneği Şube Başkanlıklarına, 1978, ss.259-260) denmektedir. TKD'nin bütün şubelerine gönderilen uyarı niteliğindeki bu yazının yanında, İzmir Şube Başkanı Cihan Akkaş'ın yukarıda dile getirilen yazısı nedeniyle ayrı bir işlem yapılmıştır. TKD Genel Merkezi, 16.11.1978 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında, bu yazı ele alınmış ve Şubeye Anatüzük'teki ve Dernekler Kanunu'ndaki "siyasetle uğraşmama ilkesi"ne ve maddesine aykırı bir davranış saptandığı, Genel Merkez ve Şube ile bir tesanüt içinde olmaması gereğine aykırı bir tutum içinde görüldüğü, bunların tekrarı halinde yasaların ve anayüzüğün belirttiği yaptırımların uygulanacağı bildirilmiştir.

Dernek Başkanı Necmeddin Sefercioğlu, IX. Kurultay üzerine yapmış olduğu bir değerlendirmede; *kütüphanecilerin toplumu sarsan olaylar karşısında sessiz kalamayacağı, kütüphaneciliğin toplum hayatında görülen etkileşim ve değişimlerin dışında tutulamayacağı, sözün kısası, kütüphanecinin "tarafsız" olamayacağı ve*

olmaması gerektiği konusunun, bazı kimselerce sık sık öne sürüldüğünü, ancak Genel Kurulun bu tür çabalara itibar etmediğini belirtmektedir. Sefercioğlu, kütüphanecilerin sadece “ülkesi ile bölünmez bir bütün” olduğu noktasında tarafsız olamayacağını belirtmektedir (Sefercioğlu, 1978, ss.141, 143).

Genel Merkez yönetiminin, kütüphanecilerin sorunlarının daha yüksek sesle dile getirilmesi ve Derneğin bu konularda daha etkin politikalar üretmesi gerektiği yönündeki düşüncelere karşı verdiği bu tepki, Derneğin mesleki bir örgütten ziyade kamu kuruluşu gibi hareket ettiğini göstermektedir. Benimsenen bu bakış açısı, mesleki sorunların kamuoyu ile paylaşılabilmesini engellediği gibi, konu ile ilgili olabilecek kurum ve kuruluşların desteğinin sağlanmasına da engellemektedir. Ayrıca bu politika, siyasi iktidarların haksız uygulamalarına karşı caydırıcı hiçbir etki yaratamadığından, mesleğin kurumsal gelişimini de olumsuz yönde etkilemektedir. Farklı seslerin susturulmaya çalışıldığı bir kurumda, etkin bir politika ve sağlıklı bir mesleki bakış açısının geliştirilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte, Genel Merkezin politikalarına karşı alternatifler geliştirmeye çalışan gruplar açısından bir değerlendirme yapıldığında, ÜKBMD üye olan kişiler de dâhil olmak üzere, farklı bakış açılarının genellikle TKD üzerinden yürütülmeye çalışılmasıdır. Bu da, TKD'nin dönem içerisinde kurumsal olarak daha güçlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca TKD'nin bazı şube üyelerinin, Derneğin bir sendika gibi hareket etmesi ya da onun bu amaçlar çerçevesinde aracı olarak kullanması yönündeki talepleri yasal olarak mümkün olmadığı gibi, derneklerin kuruluş amaç ve işlevlerine de aykırı bir durum oluşturmaktadır.

Özellikle 1970'li yılların ikinci yarısından itibaren, Türkiye'deki farklı siyasi düşüncelerin etkin bir şekilde tartışılmaya başlanması, doğal olarak TKD camiasını da etkilemiştir. TKD'de muhalefetin ortaya çıkış nedeni, bir bakıma Türkiye'nin içinde bulunduğu konjonktürle doğrudan bağlantılıdır. 1980 yılında, Türkiye'deki toplumsal kaosun ülkeyi yönetilemez hale getirmesi, 12 Eylül askeri darbesiyle sonuçlanmış ve bu durum aynı zamanda TKD Genel Merkezi'ne karşı oluşan muhalefetin de büyük ölçüde tasfiye olmasıyla sonuçlanmıştır. Bir başka deyişle, TKD Genel Merkez yönetimine karşı ortaya çıkan muhalefet anlayışı, mesleki politikaların belirlenmesinde, mesleki uygulamaların geliştirilmesinde ve de Derneğin farklı bir bakış açısıyla yönetilmesinde kalıcı bir başarı elde edemeden sona ermiştir. Böylece TKD, Genel Merkezin

politikaları çerçevesinde yürütmeye çalıştığı ve kamu kurumlarıyla uzlaşa içerisinde hareket edilmesi yönündeki politikalarının rahatlıkla uygulanabileceği bir ortama tekrar kavuşmuştur. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra birçok derneğin faaliyetlerine son verilirken, TKD faaliyetlerini sürdürebilmiştir. Bu konuda TKD Bülteni'nde yapılan değerlendirmede; *Türk Kütüphaneciler Derneği'nin faaliyetlerinde gönüllü bir "meslek, bilim ve kültür kuruluşu" olduğunun hiçbir zaman unutulmadığı, bu çerçevenin dışına çıkılmamasına özen gösterildiği bildirilmektedir. Yazıda ayrıca, şubelere ve üyelerine hiçbir siyasi veya ideolojik eylem ve davranış içinde olmamaları, bu tür eylemlere katılmamaları ya da böyle eylemler içerisinde bulunduğu izlenimi veren kişi ve kuruluşlarla davranış ve işbirliği içinde bulunulmaması konusunda yapılan uyarıların ne kadar haklı olduğunun ortaya çıktığı vurgulanmaktadır* (12 Eylül ve Türk Kütüphaneciler Derneği, 1980, ss.203- 204).

12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra, 1982 yılında Anayasa'nın değiştirilmesi ve buna bağlı olarak, 1983 yılında 1630 sayılı Dernekler Kanunu'nun değiştirilerek 2908 sayılı yeni yasanın kabul edilmesi doğal olarak TKD tüzüğü'nün de yeniden ele alınmasını zorunlu kılmıştır. 1984 yılında kabul edilen yeni TKD Tüzüğü, amaç ve işlevler bakımından geçmişteki tüzüğün birçok özelliğini taşımaktadır. Yeni tüzükte, meslek alanı ve Derneğin yapacağı çalışmalar sadece kütüphanecilikle sınırlanmamış, bilginlik ve arşivcilik alanlarını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir (Türk Kütüphaneciler Derneği Anütüzüğü, 1984, s. 3).

TKD, 1980'li yıllarda, 12 Eylül'ün yaratmış olduğu ortamın da etkisiyle, Genel Merkez'in belirlediği politikalar çerçevesinde ve farklı seslerin bulunmadığı bir ortamda çalışmalarını sürdürmüştür. 1988 yılında Milli Kütüphane'ye meslek dışından birinin Başkan vekili olarak atanması üzerine, 2.5.1988 tarihli Yönetim Kurulu'nda Kültür Bakanlığı'na bir mektup yazılmasına karar verilmiştir. Yazılan mektupta, *Milli Kütüphane'nin kütüphane türleri arasında seçkin bir yeri olduğu, yönetici ve mensuplarının da aynı itibarı gördüğü; bundan dolayı, böyle bir kurumun başına- vekâleten de olsa- meslek dışından birinin atanmasının meslektaşlarımızı ziyadesiyle üzdüğü, incittiği hatta yaraladığı vurgulanmaktadır* (Sefercioğlu, 1988, s.92). Kütüphanecilik alanındaki olumsuz uygulamalar –özellikle Kültür Bakanlığı'na bağlı kütüphanelerde- sadece bunlarla sınırlı kalmamış, 1990'lı yıllarda da devam etmiştir. Örneğin "Kültür Merkezi" bulunmayan yerlerde halk kütüphanelerinin bu amaçlarla

kullanılması yönünde kararlar alınmıştır. TKD, bu olumsuz gelişmeleri yayın organı olan “Bülten”de ele alma gereği duymuştur (Sefercioğlu, 1990, ss.1-2). Aynı şekilde, Üniversite Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlıklarına meslek dışı atamalar yapılması, 1990 yılında kutlanan XXVI. Kütüphane Haftası’nda Dernek Başkanı tarafından dile getirilmiştir. Sefercioğlu konuşmasında; *bu olayların bilim anlayışının, mesleğe ve uzmanlığa saygının tartışılmaması gereken kurumlarda vuku bulmasının üzüntülerini artırdığını ve böyle bir ortamda kütüphanecilerden verimli hizmet beklenmesinin insafsızlık olacağını* dile getirmektedir. (Sefercioğlu, 1990, s.50) . Yine 1991 yılında, Genel Başkan Sefercioğlu tarafından ele alınan bir yazıda; *Kültür Bakanlığı tarafından kütüphaneci kadrolarına 50 eleman tahsis edildiğini, bunlardan ancak 20’sinin üniversitelerin kütüphanecilik bölümlerinden mezun olanlara, diğerlerinin ise Türk dili ve edebiyatı, tarih gibi bölümleri bitirenlere ayrıldığını, bunun da büyük haksızlık olduğunu* söylemektedir (Sefercioğlu, 1991, s.92). Ayrıca, 1991 yılında Kütüphaneler Genel Müdürlüğü’ne meslek dışından birinin atanması da, Genel Başkanın bir başka yazısında ele alınmakta ve Bakan Namık Kemal Zeybek’in hemşerisi Kazım Ceylan’ı bu göreve atadığı belirtilmektedir (Sefercioğlu, 1991, ss. 151-152).

Dernek Bülteni’nin sayfaları arasında kalan bu eleştirel yaklaşımlar, doğal olarak ilgili makamlarca bir tepki olarak algılanmamış, zira bu uygulamaların düzeltilmesi yönünde siyasi iktidar tarafından herhangi bir olumlu girişimde bulunulmamıştır. Durum böyle iken, Sefercioğlu tarafından, TKD’nin 40. kuruluş yıldönümü nedeni ile ele alınan bir yazıda; *bazı meslektaşların diğer ülkelerdeki meslek kuruluşları ile TKD’yi kıyaslayarak Derneği başarısız bulduklarını, ancak Derneğin yasal zorunluluklardan dolayı yeterince etkinlik gerçekleştirmediğini, bütün bunlara rağmen başarılı çalışmalar yürütüldüğünü belirtmektedir* (Sefercioğlu, 1989, ss.57-58). TKD Yönetiminin, yukarıda dile getirilen en temel mesleki sorunlarda bile, etkin bir politika geliştirememesi, sadece Dernek bültenleri içerisinde bazı yakınmalarla ele almaya çalışması, doğal olarak üyelerin tepkilerine ve Derneğin çalışmalarını sorgulamalarına neden olmaktadır. Aynı dönem içerisinde, TKD Ankara şubesi, 12.01.1991 tarihinde yapılan Yönetim Kurulu’nda, daha radikal bir adım atılmış, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesinde çalışan ve sendikaya üye oldukları gerekçesiyle işten atılan kütüphaneciler için, anılan üniversitenin Rektörlüğü’ne tepki yazısı

yazılmasına ve bu yazının aynı zamanda Başbakanlığa, TBMM'ne, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ve YÖK'e gönderilmesine karar verilmiştir.

Kütüphaneler ve kütüphaneciler açısından önemli olması nedeniyle üzerinde durulması gereken konulardan biri de hiç kuşkusuz değişik iktidarlar döneminde yasaklanan kitaplardır. TKD yönetimi tarafından, yasak kitaplar konusunun, ilk kez 1992 yılında ele alınması, mesleki açıdan üzerinde düşünülmesi gereken önemli konulardan biridir. Ardı ardına kurulan iki siyasi iktidarın Kültür Bakanları, Namık Kemal Zeybek ve Fikri Sağlar, kütüphanelerdeki yasak kitap uygulamasından vazgeçileceğini belirtmişlerdir. Dernek Başkanı Sefercioğlu, bu girişimin olumlu bir adım olduğunu ve kütüphaneciler açısından kitap yasaklamalarının asla kabul edilemeyeceğini, ancak bunun sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi ve sorunun çözümü için, bir yasanın çıkarılması gerektiğini savunmaktadır (Sefercioğlu, 1992, s.2). Yasak kitaplar konusunun, TKD tarafından, kuruluşundan yaklaşık 43 yıl sonra ilk kez ele alınması ve yasaklara karşı çıkılması önemli bir adım olmakla birlikte, böyle bir düşünceyi, siyasi iktidarların adımlarından sonra dile getirmesi son derece düşündürücüdür. Hâlbuki TKD'nin, düşünce özgürlüğünün savunulması ve sansür uygulamalarına karşı, çok önceden adım atarak, bu yönde diğer mesleki ve sivil toplum örgütlerine öncülük etmesi ve siyasi iktidarlar üzerinde de baskı unsuru oluşturması beklenirdi.

TKD, 1990'lı yıllarının ilk yarısında iki önemli gelişmeyle karşı karşıya kalmıştır. Bunlardan birincisi; 9 Ağustos 1991 tarihinde, Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (ÜNAK) isimli yeni bir meslek örgütünün kurulmasıdır (Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği, 2009). İlk genel kurulunu 27 Eylül 1992'de gerçekleştiren ÜNAK'ın amacı Dernek tüzüğünde: “*Üniversite ve araştırma kütüphanelerinin, dokümantasyon ve enformasyon merkezlerinin ve özel kütüphanelerin, günümüzde hızla değişen ve gelişen teknolojiye bağlı olarak ortaya çıkan sorunlarını incelemek; diğer ülkelerdeki benzer sorun ve çözümlerle karşılaştırmalar yapmak; bu bilgi merkezlerinde çalışan personelin çeşitli sorunlarını irdelemek ve çözüm aramak; yeni teknolojinin uygulanması konusunda faaliyetlerde bulunmak; kısaca bu bilgi merkezlerinin çağdaş kütüphanecilik anlayışına ve işlevlerine uygun olabilmesi için gereğini yapmaktır*” (Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (ÜNAK) Tüzüğü, 2009) olarak belirlenmiştir. ÜNAK, kuruluşundan itibaren

kütüphanecilik alanında önemli ses getirmiştir. 2000 yılından itibaren yayınlamaya başladığı akademik nitelikteki “Bilgi Dünyası” dergisi ve her yıl bir başka üniversite kütüphanesi ile birlikte düzenlenen mesleki kongreler, mesleğin düşünsel gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Aynı şekilde Derneğin Web sayfasında elektronik olarak hazırlanan “Konu Başlıkları”, “Türk Kütüphaneciliğinde Kim Kimdir” ve “Türkiye Bilgi Merkezleri Rehberi” gibi veritabanlarını da bu çerçevede değerlendirmek gerekir. Ayrıca, ÜNAK-OCLC Konsorsiyumu da mesleki gelişim açısından son derece önemli bir adımdır.

Burada üzerinde durulması gereken önemli nokta hiç kuşkusuz, ÜNAK’ın kuruluş gerekçesini TKD’ye dayandırmasıdır. ÜNAK’ın web sayfasında yer alan Derneğin tarihçesi ile ilgili bilgede: “1985 yılında toplanmaya başlayan Üniversite Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanları toplantılarında, üniversite kütüphanelerine özgü sorunların hiçbir platformda dile getirilmediği, bu nedenle Türk Kütüphaneciler Derneği’nin altında bir çalışma grubunun oluşturulması sıkça vurgulandı. Bu istek bir yazı ile TDK’ye ulaştırıldı. Ancak gelen cevap tatminkâr olmadığı için ayrı bir dernek kurulması kararı alındı” (Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği, 2009) görüşlerine yer verilmektedir. Ancak yukarıda da değinildiği gibi, TKD’nin 1963, 1978 ve 1990 yıllarında “Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri” komisyonu oluşturmaya çalıştığı ve bunlarda da başarılı olunamadığı dikkate alındığında, ÜNAK tarafından ileri sürülen bu görüşlerin geçerliliği tartışmaya açıktır.

ÜNAK çalışmalarını, daha çok, enformasyon hizmetlerinin bilimsel ve teknik boyutu çerçevesinde sürdürmüş, toplumsal boyutunu “dernek siyasetle uğraşmaz” yaklaşımı çerçevesinde genelde göz ardı etmiştir. Nitekim kendi üyelerinin çalıştığı birçok üniversite kütüphanesinin daire başkanlıklarına, meslek dışı kişilerin atanması göz ardı edilmiş ve etkin bir tepki gösterilememiştir. Ayrıca UNAK kuruluşunu, “üniversite kütüphanelerinin sorunlarının hiçbir platformda değinilmediği düşüncesi üzerine odaklandırmış” olduğu halde, bu konularda, 18 yıllık süreç içerisinde, bir politika belirleyememiş olması son derece düşündürücüdür. Hâlbuki daha sonra ayrıntılı olarak ele alınacağı gibi, TKD 1990’lı yıllardan itibaren mesleki sorunlar yanında, toplumsal olaylara duyarlı ve siyasi iktidarların kütüphanecilik alanındaki yanlış

uygulamalarına karşı etkin tavır koyabilen bir sivil toplum örgütü haline dönüşmeye başlamıştır.

Söz konusu gelişmelerden ikincisi, hiç kuşkusuz, 1992 yılı XV. Genel Kurul'da yapılan seçimde, 1968-1972, 1978-1992 yılları arasında 18 yıl Dernek Genel Başkanlığı yapan Necmeddin Sefercioğlu'nun, yerini Tülin Sağlamtunç'a bırakmış olmasıdır. Sefercioğlu 1972 yılında Genel Başkanlığa seçildiğinde, Derneğin ilk kütüphanecilik bölümü mezunu Genel Başkanı olarak tarihe geçmiştir. İlk defa 5.3.1964 tarihli Yönetim Kurulunda dile getirilen, Dernek faaliyetlerinin sürdürüleceği bir binanın satın alınması yönündeki çabalar, ancak sekiz yıllık bir çabadan sonra, 1972 yılında, Sefercioğlu'nun da Yönetim Kurulu üyesi olduğu bir dönemde sonuçlandırılmıştır. 5.8.1982 tarihinde de, bu kez Başkanlığı döneminde başka bir binanın satın alınmasıyla nihai hedefe ulaşılmıştır. Sefercioğlu, 18 yıllık Dernek Başkanlığı döneminde, "Devlet'in ideolojisi"ni temel doğru kabul ederek ve dernek faaliyetlerini bu çizgide yürüterek sürdürmüştür ve belirli ölçüde de başarılı olmuştur.

TKD tarihinde, daha önce de birçok genel başkan değişikliği olmasına rağmen, XV. Genel Kurul'da yapılan değişim çok daha fazla anlam taşımaktadır. Çünkü bu değişim aynı zamanda 1949-1992 yılları arasında Dernek yönetiminde var olan, siyasi iktidarlara ve kamu kuruluşları ile çatışmadan, uzlaşma içerisinde faaliyetlerin sürdürülmesi ve her şeyden önemlisi, resmi ideoloji temelli bakış açısının belirli bir ölçüde dışına çıkılmasının adımlarının atılmasını olanak sağlamıştır. Bu değişimin, Dernek yönetiminin yıllardır iyi ilişkiler içerisinde olmayı hedeflediği ve resmi ideolojinin sürdürücüsü konumundaki Kütüphaneler Genel Müdürü tarafından başlatılmış olması da, son derece anlamlıdır. Söz konusu Genel Kurulda TKD Genel Başkanı seçilen Sağlamtunç, "*Türk Kütüphaneciliği*" Dergisi'nde yayınladığı ilk yazısında; "*yönetim olarak mesleğin içinde bulunduğu ağır koşulları iyileştirmek için önemli bir takım çalışmalar yapmayı planladıklarını, kendi halinde, küçük bir kütüphaneciler grubu yerine, Türkiye düzeyinde örgütlü, aktif, mesleki sorunlara çözüm arayan ve çalışmalar yapan- demokratik bir kitle örgütü olması sebebiyle- ülke ve dünya sorunları karşısında tepki veren bir Dernek oluşumunu*" hedef olarak göstermektedir. Etkili bir kamuoyu oluşturmak, sorunları çözmek ve kütüphanecilerin hak ettiği yere gelebilmesi için diğer demokratik kitle örgütleriyle ilişkilerin güçlendirilmesi, Derneğin yeni amaçları arasındadır. Bütün bunların yapılması için

üyelerin Derneğe sahip çıkması ve Dernek Bülteni'ne abone olması istenmektedir (Sağlamtuñç, 1992, ss. 185-186).

TKD yeni yönetimle birlikte, Türkiye ve Dünya'daki toplumsal olaylar karşısında daha duyarlı ve etkin faaliyetler içerisinde yer almaya başlamıştır. 3.12.1992 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında Bosna Hersek'e yardım kampanyası düzenlenmesine, 26.01.1993 ve 30.01.1993 tarihli Yönetim Kurullarında ise, gazeteci Uğur Mumcu'nun öldürülmesinin kınanması için gazetelere ilan verilmesi, Dernek olarak cenaze törenine katılmasına ve etkinlikler düzenlenmesine karar verilmiştir. Aynı konularda Ankara Şubesi de benzer tepkileri vermiştir. 24.7.1992 tarihli Yönetim Kurulunda "Bosna-Hersek Şarkiyat Enstitüsü'nün bombalanması ve binlerce el yazması, kitap, berat ve fermanın yok olmasının üzüntüsünü bildiren bir yazının gönderilmesi ve 25.01.1993 tarihli Yönetim Kurulu'nda da, "Uğur Mumcu'nun ölümü nedeniyle Cumhuriyet Gazetesi, Çağdaş Gazeteciler Cemiyeti ve Ankara Gazeteciler Cemiyetine telgraf çekilmesi kararlaştırılmıştır.

2 Temmuz 1993 Sivas Madımak Oteli'ne yapılan saldırı sonucu bazı yazar, şair ve bilim adamlarının öldürülmesi de Dernek Başkanı tarafından kınanmakta ve düşünce özgürlüğüne yapılan bir saldırı olarak değerlendirilmektedir (Aslan, 1993, s.158). Geçmişte onlarca aydının terör sonucu öldürüldüğü ülkemizde, TKD'nin hiçbir tepki vermediği göz önünde bulundurulduğunda, Derneğin bu dönemde toplumsal olaylara karşı duyarlı olması ve yüzünü topluma çevirmesi son derece olumlu bir adım olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, Sağlamtuñç'un aynı yazıda dile getirdiği, halk kütüphanelerinde çalışanların durumlarının iyileştirilmesi yönünde atılan adımların sonuçsuz kalması, hem Dernek Genel Başkanı ve hem de Kütüphaneler Genel Müdürü konumundaki bir bilim insanı açısından zor bir durumdur. Geçmiş dönemlerde TKD'nin bu konularda yetersiz kaldığı ve etkin mücadele gösteremediği için eleştirildiği dikkate alındığında, sadece yönetimlerin ve düşüncelerin değişmesinin başarılı bir "Dernekçilik" uygulaması için yeterli olmadığını göstermesi açısından son derece öğreticidir.

Sağlamtuñç'un yaklaşık bir yıl sonra Dernek Başkanlığı'ndan istifa etmesinden sonra, 8.7.1993 tarihli Yönetim Kurulunda Genel Başkanlığa seçilen Selma Aslan da, yönetimi devraldığı başkanın düşünceleri paralelinde bir yönetim anlayışı sürdürmüştür. Nitekim Aslan da, "Merhaba" adlı yazısında, köktendinciler tarafından laik cumhuriyet

yapılan saldırıların Atatürk'ün kişiliğine de yöneldiği vurgulanmakta ve bir basın bildirisi ile bunun kınandığı belirtilmektedir (Aslan, 1994, s.2). Aslında bu görüş de o dönemdeki devletin resmi ideolojisini yansıtmaktadır.

TKD'nin 23 Eylül 1994 tarihinde yapılan XVI. Genel Kurulunda Dernek Başkanlığı'na Eski Kütüphaneler Genel Müdürleri'nden Hasan Duman seçilmiştir. Duman döneminde, daha sonra ele alınacağı gibi Derneğin en büyük başarısı hiç kuşkusuz 1995 yılında IFLA Genel Kurulu'nun İstanbul'da yapılmış olmasıdır. Bu dönemde de; 12.2.1995 ve 26.10. 1995 tarihli Yönetim Kurulları Toplantılarında alınan kararlarda olduğu gibi, özlük haklarının iyileştirilmesi konusunda çalışmalar yürütülmüş, kütüphaneler ve kütüphanecilik konularında bildirimler hazırlanarak kamuoyuna duyurulmuş, ancak olumlu bir sonuç elde edilememiştir. Duman dönemine ilişkin en önemli uygulamalardan biri de hiç kuşkusuz TKD ile “Enformasyon Hizmetleri Vakfı” arasındaki ilişkidir. Burada ilginç olan nokta her iki kurumun başkanlığını Hasan Duman'ın yapıyor olmasıdır. 13.10.1994 tarihinde alınan Yönetim Kurulu kararı ile “Enformasyon Hizmetleri Vakfı”nın bütün kitapları kütüphanecilerin hizmetine sunulmak amacıyla TKD'ne getirilmesine karar verilmiş, ancak 26.12.1995 tarihli bir başka Yönetim Kurulu Kararı ile de kitapların tekrar Vakfa teslim edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu da bize, Derneğin, kuruluşundan 45 yıl sonra bile etkin bir kurumsallaşma gerçekleştiremediğini, başkanların kişisel düşünce ve tavırlarının TKD'nin kimliğinden daha ön planda olduğunu göstermektedir.

1996 yılından itibaren özellikle Kütüphaneler Genel Müdürlüğü ve Halk Kütüphanelerine yapılan meslek dışı atamalar, bir kez daha TKD ile siyasi iktidarları ve kamu kuruluşlarını karşı karşıya getirmiştir. TKD Genel Başkanı Ali Berberoğlu, Türk Kütüphaneciliği'ndeki yazısında, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'ne yapılan meslek dışı atamaların kaygı verici olduğunu belirtirken, oluşan tepkilerin yetkililere iletildiğini belirtmektedir. Berberoğlu ayrıca, bu tür tepkilerin her zaman TKD'den beklendiğini, ancak meslek için önemli sayılan kişi ve kurumların bu konuda hiçbir tepki göstermediğini vurgulamaktadır (Berberoğlu, 1996, s.104). Bu dönemde, halk kütüphaneleri yönetimlerine meslek dışı atamaların yoğunlaşması üzerine, 25.5.1996 tarihli Yönetim Kurulu'nda, Kültür Bakanlığına, bu konulardaki kaygıları dile getiren bir yazının gönderilmesi kararlaştırılmıştır. TKD Ankara Şubesi de, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü ve halk kütüphanelerine yapılan meslek dışı atamalar konusunda 14.6.1997

tarihinde basın bildirisini hazırlayarak gazetelere göndermiştir. Özellikle bu dönemde, TKD ilk kez bir sivil toplum örgütü gibi hareket etme başarısı göstermiş, meslek alanındaki haksız uygulamaları kamuoyuna aktarmıştır⁸.

1997 yılında TKD tarafından Kültür Bakanlığına sunulan raporda, Dernek tarafından yaklaşık elli yıldır üzerinde durulan ve birli türlü çözülemeyen “Derleme Yasası,” “Kütüphaneler Kanunu,” “Kütüphanecilerin Özlük Hakları,” halk kütüphanelerinin içinde bulunduğu durum vb. sorunlar tekrar dile getirilmiştir. (Kütüphaneciliğimizin sorunları ve çözüm önerileri..., 1997, ss. 54-56). Yine 1997 yılında, yukarıda dile getirilen bütün sorunlar Devletin en yüksek makamı olan Cumhurbaşkanlığı’na da aktarılmış, Cumhurbaşkanı da gereğinin yapılması için Kültür Bakanlığı’na iletmiştir (TKD Yönetim Kurulu Üyeleri Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel’i ziyaret etmiştir, 1997, ss. 287-288).

TKD, 30 Mayıs 1998 tarihinde, Türkiye’de yağmalanan müze ve kütüphaneleri kınayan bir basın bildirisini hazırlayarak yayınlamıştır. Bildiride yağmalama sonucu kültürümüzün yok edilerek insanların değerleri ve kimliklerinin yok edildiği vurgulanmaktadır (TKD Basın Bülteni, 1998, s.171). Aynı yıl ilk kez, TKD Ankara Şubesi Başkanı Ali Fuat Kartal tarafından 34. Kütüphane Haftası’nda “Kütüphaneciler Bildirgesi” hazırlanmıştır. Bildirgede daha önce sık sık vurgulanan sorunlar yanında düşünce özgürlüğüne saygı, sansüre karşı mücadele gibi kütüphaneciliğin olmazsa olmaz ilkeleri dile getirilmiştir (*Kütüphaneciler Bildirgesi*, 1998, ss. 172-174). ULAKBİM Müdürlüğü görevinden alınan Yaşar Tonta’nın görevden alınma gerekçesi, 2.6.1998 tarihli Yönetim Kurulu’nda değerlendirilmiş ve TÜBİTAK Başkanlığı’na, Derneğin kaygılarını belirten bir yazı yazılmasına ve Ankara Şubesi ile birlikte, Tonta için kütüphaneciler arasında imza kampanyası başlatılması kararlaştırılmıştır. 8.2.2001 tarihli bir başka Yönetim Kurulu Kararında Fransa Parlamentosu’nun Ermeni soykırımını tasarısına tepki olarak, Osmanlı Arşivlerinden alınacak bilgilerle hazırlanacak bir

⁸ O tarihlerde birçok gazetede yer alan haber ve köşe yazılarında Bakanlığın bu uygulamaları haber yapılmış ve TKD bunda etkin bir şekilde rol almıştır. Bu haber ve köşe yazılarından bazıları şunlardır. 4 Eylül 1996 tarihli Hürriyet Gazetesi’nde Doğan Hızlan “Kütüphanelerimizin Durumu Feci”, 14.3.1997 tarihli Radikal Gazetesi’nde “Kahraman’ın Müdürü Seyyah Gibi”, 22.3.1997 tarihli Akşam Gazetesi’nde “Kütüphaneciler İlgi Bekliyor”, 1.4.1997 tarihli Hürriyet Gazetesi’nde “İstenmeyen Bakan”, Aynı Gazetede Murat Bardakçı’nın “Müdür Gitti İmam Geldi”, 1.4.1997 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nde “Kültür Bakanına Yine Protesto”, 23.5.1997 tarihli Siyah Beyaz Gazetesi’nde “Bakan Kahraman Kütüphane Kapattı”, 12.6.1997 tarihli Siyah Beyaz Gazetesi’nde “Kütüphane Uzmanları Harcanıyor”, 25.6.1997 tarihli Milliyet Gazetesi’nde “Kültür Bakanlığı’nda Zararın Telafisi”, 21.7.1997 tarihli Cumhuriyet Gazetesi’nde Metin Erksan “Kültür Bakanlığı”.

metnin, UNESCO Türkiye Milli Komisyonuna gönderilmesi ve 8.4.2003 tarihinde de Irak'taki kütüphane ve müzelerin ABD'nin işgalinden zarar görmesi protesto edilmiştir.

2002-2004 yılları arasında TKD Başkanlığı görevinde bulunan Tuncel Acar, ele aldığı bir yazıda, Başkanlık dönemi boyunca yapılan çalışmaları sıraladıktan sonra, dönem içerisinde meslek adına fazla bir aşama kaydedilemediğini, devlet sektöründeki kadro ve özlük hakları konusundaki sorunların çözülemediğini, hatta elli yıldır kesintisiz olarak yayınlanan Türk Kütüphaneciliği Dergisi'nin bile zaman zaman çıkarılmayacak duruma geldiğini belirtmektedir. Acar, bunun nedenini sadece Dernek yönetiminin kötü çalışmasına bağlamamak gerektiğini, meslektaşların mesleğe ve Derneğe yeterince duyarlı davranmadıklarını, üyelerin yılda bir kez vermek zorunda oldukları çok cüzi miktardaki aidatlarını bile düzenli ödemediklerini, sadece sorunlarla karşılaştıkları zaman Derneğin kapısını çaldıklarını vurgulamaktadır (Acar, 2004, ss.235-236).

Acar'ın dile getirmiş olduğu, üyelerin Dernek çalışmalarına karşı olan duyarsızlığı konusu hemen her dönemde, bütün başkanlar tarafından dile getirilmiştir. Örneğin, 2008 yılında yapılan TKD Ankara Şubesi'nin Genel Kurulu'na 608 delegeden sadece 52'sinin katılması ve anılan yılda üyelerin ancak üçte birinin aidatlarını ödemesi, TKD Genel Başkanları'nın yakınmalarını doğrular niteliktedir. Yine TKD'nin yayınlamakta olduğu *Türk Kütüphaneciliği* dergisinin 2009 yılındaki toplam 229 aboneliğinin 151'inin Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'ne ve sadece 10'nunun⁹ bireylere ait olması, Başkanların eleştirilerini haklı çıkaran bir başka konudur. Bu rakamlardan da anlaşılacağı gibi, üyelerinin yeterince katkı sağlamadığı bir Derneğin sadece yönetim kurulunun çabaları ile bütün sorunları çözmesi, hatta onları dile getirebilmesi bile neredeyse olanaksızdır.

Acar'dan sonra TKD Genel Başkanlığı'na seçilen Ali Fuat Kartal da, TKD'nin öncelikli hedeflerini “mesleki etik çerçevesinde” meslek çalışanlarının statü, istihdam, kariyer geliştirme, sosyal haklar, iş güvenliği vb. konulara yönelik saptamaların yapılması olarak belirlemektedir (Kartal, 2004, ss.359-360). 2004 yılından itibaren TKD, diğer demokratik kitle ve sivil toplum örgütleri ile daha aktif ilişki içerisine girerken, aynı zamanda medyayı daha etkin bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Nitekim

⁹ Veriler TKD Ankara Şubesi ve TKD Genel Merkezi'nden elde edilmiştir.

bu dönemde, Derneğin mesleki ve diğer konulardaki görüşleri basın organlarında sıkça yer almaya başlamıştır.¹⁰

Bu dönem içerisinde yasak ve korsan yayınlar konusunda da kamuoyunun dikkati çekilmeye çalışılmıştır. Konuyla ilgili olarak 41. Kütüphane Haftası Programı Çerçevesi'nde Milli Kütüphane'de, geçmiş dönemlerde “Yasaklanmış Kitaplar”ın sergisi (Ankara'da yasak kitap sergisi, 2005; Yasaklamıştık özür dileriz, 2005) ve 42. Kütüphane Haftası'nda da “Korsan Yayınlar” sergileri açılmıştır (Kütüphanelerin düşmanı korsan kitap yayınları, 2006). Ayrıca siyasi partilere yapılan ziyaretlerde kütüphaneler ve kütüphanecilerin sorunları aktarılırken (Halk kütüphaneleri tasfiye olur, 2006), Ankara'daki kitap fuarlarının düzenlenmesine de öncülük edilmiştir (Fuar'da İlhan Selçuk'a destek, 2008).

TKD'nin altmış yıllık bu tarihsel geçmişindeki etkinliklerine ve diğer kurum ve kuruluşlarla ilişkilerine bakıldığında, iki farklı dönem ve bakış açısının ortaya çıktığı görülmektedir. 1992 yılına kadar devam eden ilk döneminde, içe kapalı, faaliyetlerini ve söylemlerini mesleki konularla sınırlandıran, diğer dernek ve sivil toplum örgütleri ile ilişkilerini asgari ölçüde tutmaya çalışan bir dernek görünümündedir. Yine bu dönemde, devletin resmi bakış açısı ile paralel bir düşünce tarzının kabul edildiği, bundan dolayı siyasi iktidarların kütüphanecilik mesleğine yaklaşımlarının fazlaca sorgulanmadığı görülmektedir.

TKD, 1992 yılından itibaren daha dışa açık, toplumsal olaylara duyarlı, “Meslek Derneği” sorumluluğu yanında, zaman zaman “Sivil Toplum Örgütü” olma duyarlılığına sahip bir kimlik kazanmaya çalışmıştır. Bu dönemde kamu kurum ve kuruluşları ile olan ilişkiler yine uzlaşma içerisinde yürütülmeye çalışılırken, aynı zamanda mesleki alandaki yanlış uygulamalar da daha yüksek sesle dile getirilmeye başlanmıştır. Böylece mesleki sorunların kamuoyunda daha fazla tartışılmasına olanak sağlanmıştır. Ancak ne 1992 öncesi, ne de sonrası dönemde, mesleki sorunların çözümü konusunda etkin bir başarı elde edilememiştir. Üstelik 1997 yılında Kültür Bakanlığı Müsteşarlığı'na bir kütüphanecinin atanması bile (Kütüphanecilikte yeni bir dönem, 1997, ss.205-206) sorunların çözümüne katkı sağlamamıştır. TKD Genel Merkez ve

¹⁰ Bu dönemde TKD Başkanı tarafından yapılan açıklamaların yayınlandığı gazeteler şunlardır: 30.10.2004 tarihli Birgün Gazetesi “Halk Kütüphanelerine Kilit”, 15.12.2004 Birgün Gazetesi “Eğitilmiş Kütüphaneci Şart”, 31 Ekim 2004 Radikal Mine G. Kırıkkanat'ın köşesi “Hangi Kültür Kimliği”, 1.4.2005 Radikal Gazetesi Yayıncılar Birliği Kaymakama Tepkili”, 17.06.2005 Milliyet “Milli Kütüphane'ye Yeni Bir Atama”, 26.11.2006 Cumhuriyet “Cami Altına Kütüphane”.

Şubeleri, yayınların satın alınması ve Derneğin varlığını sürdürebilmesi için, Kültür Bakanlığı ve Kütüphaneler Genel Müdürlüğü ile karşı karşıya gelmemeğe özen göstermişler, ancak en fazla yine bu Bakanlık ve Müdürlükle sorunlar yaşamışlardır. TKD genel amaçlı mesleki bir dernek olmasına rağmen, en fazla Kültür Bakanlığı'na bağlı Milli Kütüphane ve halk kütüphanelerinin sorunlarını tartıştığı ve bunları kamuoyuna aktardığı görülmektedir.

Yayıncılık faaliyetleri

TKD'nin yayıncılık alanındaki ilk önemli çalışması, hiç kuşkusuz, kuruluşundan yaklaşık üç yıl sonra *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*'ni (TKDB) yayınlamasıdır. 19.4.1951 tarihli Yönetim Kurulu Toplantısında alınan kararla, 1952 yılından beri (57 yıldır) yayınıni hiç ara vermeden sürdüren Dergi¹¹, 1987 yılında adını *Türk Kütüphaneciliği* (TK) olarak değiştirmiştir. İsim değişikliği konusundaki gerekçe, dönemin TKD Başkanı tarafından şu şekilde dile getirilmektedir: *Yeni bir ad altında, daha içerikli, daha olgun, daha mükemmel bir bilim ve meslek dergisi* (Sefercioğlu, 1986, s.1)

1992 yılında yaşanan yönetim değişikliğinden sonra Derginin editörlüğüne getirilen Selma Aslan, Dergi yayın ilkesinin değiştirileceğini, uluslararası dergiler taranarak bazı ölçütler getirileceğini, nihai hedefinin ise “Türk kütüphaneciliği”nin sesini yurt dışında duyurmak ve dergiye uluslararası bir boyut kazandırmak olarak dile getirmektedir (Aslan, 1992, ss.187-188). Dergi bu hedeflere 1994 yılında ulaşmış ve 1994 yılından itibaren kütüphanecilik alanında uluslararası düzeyde önemli bir yere sahip olan, LISA (Library, Information Science and Technology Abstract) indeksi tarafından taranmaya başlanmıştır. Dünya standartlarında yayımlanan en eski 30 dergi arasında yer alan *Türk Kütüphaneciliği* (Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 2009), aynı zamanda ulusal ölçekte uzun yıllar yayınıni ara vermeden sürdüren ender dergilerden birisidir. Elektronik ortamda bütün sayılarının erişilebildiği *TKDB/TK*, bilim insanı ve uygulamacıların bilimsel çalışmaları ve görüşlerinin Türk kütüphaneciliğine aktarılmasında önemli işlevler üstlenmektedir. Ayrıca Dergi, kütüphaneciliğin

¹¹ TKDB/TK zaman zaman bazı sayıları birleştirilerek yayınlansa da genellikle yılda dört sayı olarak yayımlanmaktadır.

entelektüel birikiminin gelişiminde önemli role sahip olduğu gibi, yayınladığı haberler, duyurular vb. ile aynı zamanda kütüphanecilerin enformasyon hizmetleri alanında ulusal, hatta uluslararası düzeydeki gelişmelerden haberdar olmasına olanak sağlamaktadır. *TKDB/TK* bir bakıma Türk kütüphaneciliğinin belleği niteliğindedir ve o değerlendirilmeden Türk kütüphaneciliğinin geçmişi irdelenemez ve tarihi yazılamaz.

TKDB yayınlanmasından beş yıl sonra, 1957 yılında, ilk monografik yayını olan *Basma Eserler Alfabetik Katalog Kaideleri:(Enstrüksiyon)*'ni yayınlamıştır. TKD Yönetim Kurulu, 6.1.1958 tarihli aldığı kararla, yayın yönetmeliği hazırlanmasına karar vermiştir. Yönetmeliğin hazırlanmasından sonra, Dernek tarafından yayınlanması için başvuru edilen eserler, hakem değerlendirmesine tabi tutulmuş ve bu değerlendirme sonucuna göre eserin yayınlanıp yayınlanmayacağı kararlaştırılmaya başlanmıştır. Örneğin, TKD tarafından yayınlanması için başvuru edilen, İsmet Parmaksızoğlu'nun "Kıbrıs Sultan II. Mahmud Kütüphanesi" adlı eseri, 31 Ekim 1963 tarihli Yönetim Kurulunda, hakem heyetine gönderilmesine ve 14 Kasım 1963 tarihinde de hakem heyetinin görüşleri doğrultusunda düzeltildikten sonra yayınlanmasına karar verilmiştir. Bu durum daha sonraki süreçte de devam etmiş, yayınlanmak için başvuru edilen bütün eserler hakem değerlendirmesine tabi tutulmuştur. Yayınların niteliği açısından son derece önemli olan bu uygulamadan, 1980'li yıllarda vazgeçilmiş ve bir eserin yayınlanıp yayınlanmayacağını sadece Yönetim Kurulu karar vermeye başlamıştır.

1980'li yılların sonlarından itibaren, TKD tarafından, kütüphanecilik bölümlerinden emekli olan öğretim üyeleri adına armağan kitaplar yayınlanması uygulaması başlatılmıştır. Bu yöndeki ilk uygulama, 22.09.1989 tarihli Yönetim Kurulu Kararı ile Osman Ersoy için başlatılırken, daha sonraki yıllarda, Özer Soysal, Berin Yurdadoğ, Necmeddin Sefercioğlu, İlhan Kum ve Nilüfer Tuncer için sürdürülmüştür. Bununla birlikte TKD yayınlarının önemli bir kısmını, Dernek tarafından düzenlenen sempozyum, panel, kütüphane haftaları vb. sunulan bildiriler ile anı kitaplarından oluşmaktadır.¹² Bir başka deyişle, özellikle son dönemlerde, TKD yayınları arasında özgün yayınlar yok denecek kadar azdır. Ayrıca son dönemlerde TKD Genel Merkezi

¹² TKD tarafından yayınlanan yayınların bibliyografik kimlikleri Sönmez Çelik Tarafından Hazırlanan Türk Kütüphaneciler Derneği ve Şubelerinin yayınları:

http://www3.dogus.edu.tr/scelik/makaleler/tkd_bibliyografya.htm ve TKD'nin Dernek Yayınları:

<http://www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?action=6&type=5&target=showPublications> ve Satıştaki Yayınlarımız

tarafından yayınlanan eserlerden ikisini doktora çalışmaları oluştururken¹³, üç çalışma da öğretim üyelerinin değişik dönemlerde yayınlanmış olduğu makale vb. çalışmaların derlemesinden ibarettir¹⁴. Ayrıca TKD yayınlarında dikkati çeken önemli unsurlardan biri de, ders kitabı türü temel yayınlarının sayılarının yok denecek kadar az olmasıdır. Bu konuda yapılan iki yayın da çeviri eserdir ve bunlardan biri Ankara şubesi tarafından yayınlanmıştır.¹⁵ Altmış yıllık tarihsel süreçte, yaklaşık 50 monografik yayını basarak kütüphanecilere ulaştıran TKD için, yukarıda sıkça dile getirilen sorunlar göz önünde bulundurulduğunda bu bir başarı sayılabilir. Ancak çalışmalar içerisinde özgün yayınların azlığı dikkate alındığında, sağlıklı bir yayın politikasının izlenip izlenmediği konusu da tartışılabilir.

TKD Genel Merkezi'nin yanı sıra bazı Şubelerin de yayıncılık faaliyetlerinde etkin oldukları gözlenmektedir. Şubelerin yayın sayılarına bakıldığında; Edirne Şubesi'nin 19, İstanbul Şubesi'nin 13, Hatay Şubesi'nin 11, Ankara Şubesi'nin 9¹⁶, Kütahya ve İçel Şubeleri'nin de 1'er (Çelik, 2009) yayını mevcuttur. Edirne ve Hatay Şubelerinin yayınlarının büyük bir çoğunluğu özgün nitelikte ve yerel düzeydeki kültürel, sanatsal ve edebi eserlerden oluşmaktadır. İstanbul Şubesinin yayınları daha profesyonel bir nitelik taşımakta ve akademik nitelikteki araştırmalardan, lisansüstü tez çalışmalarından ve ders kitaplarından oluşmaktadır. Ankara Şubesi'nin yayınlarının biri, daha önce de bahsedildiği gibi, ders kitabı niteliğindeki çeviri eser, ikisi araştırma, üçü sempozyum, 1'i anı, 1'i antoloji ve 1'i de anayasa metninin tıpkı basımıdır. Burada, ilginç olan nokta TKD ve şubelerinin yayınlamış olduğu bütün kitapları saptayabilecek bir ortamın Dernek tarafından yaratılmamış olmasıdır. TKD'nin web sayfasında sadece Genel Merkez tarafından yayınlanan eserler "Dernek Yayınları" ve "Satıştaki Yayınlarımız" başlıkları altında iki ayrı dosyada yer almaktadır. Şubelerin yayınlarını

¹³ Gürdal, Oya. Tekstil endüstrisinde enformasyon olgusu/Oya Gürdal. 1.bs. Ankara:Türk Kütüphaneciler Derneği, 2000; Sevgisunar, Kemal. Türkiye'de siyasetin bilgi belge yönetimi alanına etkileri. Ankara: TKD, 2009.

¹⁴ Soysal, Özer Türk Kütüphaneciliği: bilginin yazgısı /Özer Soysal. göz.geç.ve genş.2.bs. Ankara:Türk Kütüphaneciler Derneği, 2007; Ersoy, Osman Kütüphaneciliğimizde 40 yıl/Osman Ersoy;Yayına hazırlayan Doğan Atılgan. 1.bs. Ankara:Türk Kütüphaneciler Derneği,1998Sefercioğlu, Necmeddin Arayış: Kütüphanecilik ve kütüphaneler üzerine görüşler ve düşünceler/Necmeddin Sefercioğlu. 1.bs. Ankara:Türk Kütüphaneciler Derneği, 1999.

¹⁵ Bloomberg, Marty Kütüphane teknisyenleri için teknik hizmetlere giriş Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, 1989; Rowley, Jennifer. Bilginin düzenlenmesi: bilgi erişimine giriş / Jennifer Rowley ; Türkçe basıma hazırlayan Sekine Karakaş ; çevirenler Sekine Karakaş, Hülya Ünal Can, Aytaç Yıldızeli, Başak Kayıran. Ankara: T.K.D. Ankara Şubesi, 1996, c1992.

¹⁶ Ankara Şubesi'nin yayın sayısı daha önce belirtilen TKD'nin web sayfası ve Şube yetkilileri ile 22.10.2009 tarihinde yapılan görüşmede elde edilmiştir.

ise TKD web sayfasında izleme olanağı bulunmamaktadır. Bu bile Genel Merkezle, Şubeler arasındaki iletişim düzeyini göstermesi açısından önemli olup, üzerinde durulması gereken konulardan biridir.

Mesleki Etkinlikler

TKD Genel Merkez ve Şubelerinin en fazla etkinlik gösterdiği, hatta başarılı olduğu alanların başında kongre, konferans, panel, söyleşi vb. düzenlemesi gelmektedir. Mesleki sorunlar ve meslekle ilgili toplumsal olaylar, yaklaşık 60 yıl boyunca Genel Merkez ve Şubeler tarafından yapılan toplantılarda sürekli ele alınmıştır. Ayrıca meslekle ilgili kanun tasarılarının hazırlanması ve/veya hazırlanan çalışmalara katkı sağlanması da, Derneğin diğer etkinlikleri arasında yer almaktadır.

TKD kuruluşundan yaklaşık bir yıl sonra 13.01.1951 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında, “Kütüphaneciler-Arşivciler Kanun Tasarısı”nı ele almış ve bu yönde çalışmalar yürütülmesine karar vermiştir. 25 Nisan 1952 tarihli Yönetim Kurulunda da; S. Nabi Özerdim tarafından “Milli Kütüphane’de Periyodikler Servisinin Çalışmaları” konusunda Amerikan Kütüphanesi’nde bir konferansın verilmesi kararlaştırılmıştır. TKD’nin sahip olduğu belge ve kayıtlara göre bu konferans Derneğin düzenlediği ilk konferanstır. Daha sonra aynı yıl Ruşen Alaylıoğlu “Okul Kütüphaneleri” konusunda bir konferans vermiştir. Takip eden yıllarda Derneğin düzenlediği konferanslar sürekli artarak devam etmiştir.

12.4.1962 tarihinde IFLA’nın “The Library Building and Equipment Committee”nin kurulması ve İlhan Kum’un Başkan seçilmesi Türk Kütüphaneciliği’nin uluslararası düzeydeki ilk temsilini oluşturmuştur. TKD’nin en önemli hatta en başarılı etkinliklerinden biri olan, Türkiye’de her yıl Kütüphane Haftası Kutlanması yönündeki karar, 20. 4. 1964 tarihli Yönetim Kurulunda alınmış ve bunun her yıl Kasım ayının son haftasında kutlanması kararlaştırılmıştır. 1970 yılına kadar Kasım ayında kutlanan “Kütüphane Haftası” Milli Eğitim Bakanlığı’nın “Çocuk Haftası” ile aynı günlerde kutlandığı gerekçesiyle, 24.12.1970 tarihli Yönetim Kurulu kararıyla Mart ayının son haftasına alınmış ve 1971 yılında haftanın kutlanmamasına karar verilmiştir. Kütüphane Haftası kutlamaları, 1971 yılına kadar sadece TKD Genel Merkez ve Şubelerinin düzenlediği etkinliklerle kutlanmıştır. 9.12.1971 tarihli Yönetim Kurulu, 1972 yılı

kutlamalarının ÜKBMD ve MEB Kütüphaneler Genel Müdürlüğü ile birlikte ortaklaşa düzenlenmesine karar vermiştir. 1982 yılına kadar Kütüphane Haftası kutlamalarında tek yetkili kurum TKD iken, bu yıldan itibaren Kütüphaneler Genel Müdürlüğü ile birlikte ortaklaşa kutlanmasına karar verilmiştir. Kütüphane Haftası kutlamalarında, 1995 yılına kadar, her hangi bir tema saptanmadan Kutlama Komitesince belirlenen değişik konularda paneller, açık oturumlar, sempozyumlar düzenlenirken, anılan yıl “Hafta” ilk kez, “Düşünce ve İfade Özgürlüğü'nün Olmazsa Olmazı: Bilgi Edinme” teması ile kutlanmıştır (Duman, 1995, 5)¹⁷. Kütüphane Haftası'nın her yıl bir temaya ayrılması konusu, 1999 yılında kutlanan 35. Kütüphane Haftası ile birlikte bir gelenek haline gelmiş ve bu yıldan sonra kutlanan bütün “Haftalar”da Türkiye'nin toplumsal devinimleri ve kütüphaneciliğin sorunları çerçevesinde bir tema belirlenmiştir.¹⁸ Bunun yanı sıra TKD Genel Merkezi ve Şubeleri kütüphane haftaları dışında, hemen her yıl kütüphaneciliğin karşılaştığı güncel sorunlar ve/veya önemli gün ve yıldönümleri ile ilgili toplantılar, paneller, konferanslar düzenlemiştir.¹⁹

¹⁷ Aslında düşünce özgürlüğü konusunda ilk panel 17 Mayıs 1991 tarihinde TKD Ankara Şubesi tarafından “Yayıncılık ve Kütüphanecilik Açısından Düşünce Özgürlüğü ve Sansür” başlığı ile düzenlenmiş ve panelde konuşmacı olarak Muzaffer İlhan Erdost, Şahin Yenişehircioğlu, Uğur Mumcu, Giray Uraz, Tülin Sağlamtuğ ve Özer Soysal yer almıştır (Sağlamtuğ, 1993, s.1). 1998 yılında yapılan bir başka çalışmada, sorun bilgi edinme özgürlüğü kapsamında ele alınırken, bu alandaki temel eksikliklerin eğitim, demokrasi bilinci eksikliği, mevzuat sorunu, eğitim, bilim ve kültür politikaları alanındaki eksikliklerden kaynaklandığı vurgulanmaktadır (Gülle, 1996, ss. 22-45).

¹⁸ 1999 yılından sonra kutlanan Kütüphane Haftaları ve temaları: 1999 yılı 35. Kütüphane Haftası: “21. yüzyıla Doğru Türk Kütüphaneciliği.”; 2000 yılı 36. Kütüphane Haftası: “Küreselleşme-Avrupa Birliği ve Kütüphaneler” 2001 yılı 37. Kütüphane Haftası: “Kütüphanecilikte Yeni Gelişmeler, Kavramlar, Olgular...”; 2002 yılı 38. Kütüphane Haftası: “e-Türkiye Sürecinde Kütüphaneler”; 2003 yılı 39. Kütüphane Haftası: “Demokratikleşme Sürecinde Kütüphaneler” 2004 yılı 40. Kütüphane Haftası: “Yeniden Yapılanma ve Toplumsal Bütünleşme; 2005 yılı 41. Kütüphane Haftası: “Dijital Kültür ve Yeni Nesil Kütüphaneler; 2006 yılı 42. Kütüphane Haftası: “Türkiye’de Bilgi Hizmetleri ve Yeni Yaklaşımlar; 2007 yılı: 43. Kütüphane Haftası: “Tarih Boyunca Kütüphane ve Kütüphaneci”; 2008 yılı 44. Kütüphane Haftası: “Hayatımdaki Kütüphaneler”; 2009 yılı 45. Kütüphane Haftası: “Bilginin Yazgısı: Sanal Dünyaya Yolculuk” olarak belirlenmiştir.

¹⁹ Örneğin, TKD Genel Merkezi 1979 yılında “Türk Kütüphaneciler Derneği Basım ve Yayıncılığımızın 250. Yılı Bilimsel Toplantısı”. 1989 yılında “Türk Kütüphaneciler Derneği 40. Yılı Kütüphanecilik Kurultayı”. 1993 yılında “IFLA 1995’e Doğru Türk Kütüphaneciliği Sempozyumu”. 1994 yılında “I. Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Konferansı”. 1999 yılında TKD'nin 50. kuruluş yılı nedeniyle “Bilginin serüveni: Dünyü, Bugünü, Yarını” adlı uluslararası sempozyumlar düzenlemiş ve bunların hepsi kitap olarak yayımlanmıştır. İstanbul Şubesi de; 1991 yılında “Kütüphane-Enformasyon-Arşiv Alanında Yeni Teknolojiler Sempozyumu” nu düzenlemiş ve bunu kitap olarak yayımlamıştır. Bunun dışında, TKD ve Şubeleri tarafından güncel sorunlara yönelik birçok panel düzenlenmiştir. Örneğin 2003 yılında, “Yerel Yönetimler Yasasının Kütüphaneciliğimize ve Kütüphanelerimize Yansımaları” konulu bir panel düzenlenmiştir. Ankara Şubesi tarafından düzenlenen bazı panel ve toplantılar: 1996 yılında “Sivil Toplum Örgütleri Gözüyle Türkiye’de Kadının Eğitimi”, 1998 yılında “Kültür Kurumları ve Sansür”. 2002 yılında “Yerel Yönetimler ve Bilgi Merkezleri”, 2004 yılında “Yerel Yönetimler ve Kamu Yasası” şeklinde sıralanabilir.

TKD'nin en önemli toplantılarından biri, hiç kuşkusuz IFLA'nın her yıl değişik ülkelerde kutladığı ve 1995 yılında İstanbul'da yapılan "IFLA Konseyi ve Genel Konferansı"dır. Dernek tarafından bu yöndeki ilk girişim 29.9.1970 tarihli Yönetim Kurulunda alınmış ve 1973 yılında yapılacak IFLA Toplantısının İstanbul'da yapılması için IFLA'ya teklif götürülmesine karar verilmiştir. 4.10.1971 tarihli bir başka Yönetim Kurulunda ise, bunun yapılamayacağı belirtilmiştir. 4.7.1977 tarihli bir başka Yönetim Kurulu'nda, 1981 yılında yapılacak olan IFLA Genel Kurul ve Konsey Toplantısının Türkiye'de yapılması yönünde IFLA'ya yeni bir başvurunun yapılması kararlaştırılmıştır. Alınan bu kararlar bir türlü hayata geçirilemezken 15.5.1990 tarihli yönetim kurulunda IFLA Genel Kurulunun 1995 yılında Türkiye'de yapılması kararı nihayet olumlu sonuçlanabilmiştir. TKD, 25 yıllık bir çabanın sonucu gerçekleştirebildiği 1995 IFLA Genel Kurulu sayesinde, meslekle ilgili bütün kişi, kurum ve kuruluşları ortak bir hedef doğrultusunda bir araya getirebilmiştir. Aslan'ın (1997, ss.7-8) ifadesine göre, 800 dolayında meslektaşımız, katılımcı, görevli ve gönüllü olarak Konferansa katılma olanağı bulmuş, Türkiye'den 23 bildiri sunulmuş ve 103 ülkeden 2000 yabancı katılımcı bu konferansa katılmıştır. TKD ayrıca, 1995 yılında İstanbul'da yapılan 61. IFLA Genel Konferansı'nda oluşturulan "Committee on Access to Information and Freedom of Expression" (CAIFE) inisiyatifine bir delege ile katılmıştır. Daha sonra "Free Access to Information and Freedom of Expression" (FAIFE) ismini alan söz konusu inisiyatif tarafından yayınlanan raporun (Libraries and 2001, ss: 196-199) Türkiye ile ilgili bölümü bu delege tarafından hazırlanmıştır. Meslekle ilgili uluslararası bir kuruluş tarafından oluşturulan bir oluşumda yer almak ve hazırlanan rapora katkıda bulunmak, TKD adına önemli bir gelişmedir. Ancak bu süreç daha sonra kesintiye uğramıştır. Yaklaşık 10 yıl sonra 2007 yılında kurulan "Düşünce Özgürlüğü Sürekli Çalışma Grubu" tarafından hazırlanan ve IFLA FAIFE web sitesinde yayımlanan "*Düşünce Özgürlüğü Bildirgesi*" bu bağlamda ilişkilerin yeniden kurulmasına olanak sağlamıştır.

TKD söz konusu mesleki etkinlikler yanında, 27.11.1973,17.12.1975 ve 7.12.1978 tarihli Yönetim Kurulları Kararlarında olduğu gibi, "Kütüphaneler Kanunu"nun hazırlanması ve Derleme Kanunu'nun değiştirilmesi gibi kütüphaneciliğin yasal bir statüye kavuşturulması ve var olanların iyileştirilmesi konularında birçok çalışma yürütmüştür. Ancak bunlardan hiçbir zaman olumlu sonuç elde edilememiştir.

Derneğin önemli çalışmalarından biri de yayınlamış olduğu bildirgelerdir. TKD ilk bildirgesini 1996 yılında “*Meslek Ahlak İlkeleri*” konusunda yayınlarken, 2004 yılında İstanbul Şubesi “*Halk Kütüphanesi Bildirgesi*”ni, 2008 yılında da “*Düşünce Özgürlüğü Bildirgesi*” ni yayınlamıştır. TKD ayrıca 2008 yılında Kıbrıs Türk Kütüphaneciler Derneği ile birlikte “*Lefkoşe Bildirgesi*” ni yayınlayarak genel perspektifte mesleki sorunları bir kez daha tanımlamıştır (Bildirgeleri, 2009). Bu bildirgeler TKD'nin kurumsallaşması açısından son derece önemlidir. Ancak TKD üyelerinin ve diğer meslek çalışanlarının, bu bildirgelerdeki ilkeleri mesleki uygulamalarına yansıttıklarını söylemek de pek mümkün değildir. Bildirgelerdeki ilkelerin hemen hepsi kâğıt üzerinde kalmış meslektaşlar tarafından birer “mesleki ilke olarak” hizmetlere yansıtılamamıştır.

TKD'nin bir başka önemli çalışması da, 15.5.2006 tarihli Yönetim Kurulu Kararı doğrultusunda, Goethe Enstitüsü ile birlikte yürüttüğü halk kütüphaneleri seminerleridir. 2006-2007 yılları arasında, Türkiye'nin 9 ilinde düzenlenen bölge seminerlerine toplam 303 halk kütüphanecisi katılmıştır. Seminerlerde yaratıcı/yenilikçi halk kütüphaneleri hizmetleri, proje geliştirme ve halkla ilişkiler konuları ele alınmış ve katılımcılar bu konularda bilgilendirilmiştir. TKD'nin bu seminerleri, ilgili şubeleri, Goethe Enstitüsü, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, Türk-Alman İşadamları Kültür Vakfı, Toplum Gönüllüleri Vakfı, Valilikler, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Belediyeler ve yerel medyanın katkıları ile gerçekleştirilmiş olması, mesleğin tanıtımı ve saygınlığı açısından da son derece olumlu bir yaklaşımdır (Yılmaz, 2009, ss. 2-6)

Sonuç ve Öneriler

19. yüzyılın son çeyreğinde ilk önce, 1876 yılında ABD'nde, hemen bir yıl sonra da İngiltere'de kurulan kütüphane/kütüphanecilik dernekleri, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. Enformasyon hizmetlerinin gelişimi ve farklı mesleki uygulamaların yaygınlaşması ile birlikte, genel amaçlı dernekler yanında, kütüphane türlerine, mesleki uygulamalara göre özel amaçlı birçok dernek ortaya çıkmıştır. Dünya'da ulusal ölçekli dernekler yanında IFLA gibi uluslararası organizasyonlar oluşturulmuş ve bunlar evrensel ilkelerin oluşumuna katkı sağlamıştır.

Kütüphane/kütüphanecilik dernekleri, kendi ülkelerinin kütüphanecilik sorunlarının tanımlanmasında, bunlara yönelik çözüm önerileri ve politikaların oluşturulmasında, standartların hazırlanmasında, konferans, kongre, panel vb. gibi mesleki etkinliklerin düzenlenmesinde, mesleki yayınların hazırlanmasında, bildirgelerin ve temel ilkelerin oluşumunda önemli işlevler üstlenmişlerdir. Bu dernekler faaliyetlerini sadece mesleki konularla sınırlandırmamışlar, düşünce özgürlüğü, sansür, eğitim, bilim, kültür, insan hakları vb. gibi mesleği de ilgilendiren birçok alanda etkinlikler geliştirmişler ve bu yönde faaliyette bulunan dernek ve sivil toplum örgütleri ile ilişkiye geçmişlerdir. Bundan dolayı da bu dernekler, mesleki bir dernek olmanın yanısıra, sivil toplum örgütlerinin niteliklerini taşımaya başlamışlardır.

Uluslararası düzeyde mesleki örgütlenmelerin yansıması Türkiye’de 20. yüzyılın ortalarında gerçekleşmiş ve 1949 yılında TKD kurulmuştur. TKD’nin, kurulduğu dönemdeki gerek toplumsal, gerekse mesleki koşullar, kütüphanecilikle ilgili bir derneğin yaşamını sürdürebileceği bir ortamı yeterince sağlamazken, aynı zamanda mesleki anlamda böyle bir örgütlenmeye de şiddetle gereksinim duyulmaktadır. TKD kuruluşundan üç yıl sonra, 1952 yılında, kütüphanecilik alanında Türkiye’nin ilk bilimsel süreli yayını olan *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*’ni yayınlamaya başlamış ve daha sonraki yıllarda da mesleki toplantılarla mesleki bilincin oluşturulması için sürekli çaba sarf etmiştir. TKD, 1960’lı yıllarda, çalışmalarını ulusal ölçekte yaygınlaştırmak amacıyla Şubeler düzeyinde de örgütlenmeye başlamıştır. Şube sayısı, ülkenin içinde bulunduğu toplumsal konjonktüre ve mesleki yapılanmaya bağlı olarak sürekli bir değişim göstermiştir. 1978 yılında Şube sayısı 51’e kadar yükselirken, 2009 da -mesleki gelişim 1978’den çok daha ileri konumda olmasına rağmen- bu sayı 23’e gerilemiştir. Bununla birlikte, mesleki çalışmaları daha etkin hale getirebilmek amacıyla 1963 ve 1978 yıllarında bütün mesleki alanları kapsayacak şekilde komisyonlar kurulması kararlaştırılmış, ancak bunlar bir türlü işlevsellik kazanamamıştır.

TKD Genel Merkez ve Şubeleri ile birlikte 100’ün üzerinde kitap yayınlamış, diğer kütüphanecilik dernekleri gibi mesleki etik ve düşünce özgürlüğü gibi alanlarda bildirgeler hazırlamıştır. Türkiye’de kütüphanecilik mesleğinin temel sorunlarından biri olan yasal düzenlemeler, özlük hakları ve özellikle halk kütüphaneleri başta olmak üzere mesleki sorunlar üzerinde önemli adımlar atmıştır. Ayrıca Türkiye’de

kütüphanecilik alanında kurulan diğer meslek örgütlerinin varlığı ve oluşumu da yine TKD'nin ve onun yayın organları sayesinde saptanabilmektedir.

Bu kadar etkinliğe rağmen, TKD'nin örgütlenme ve mesleki sorunların çözümü konularındaki çabaları büyük ölçüde başarısızlığa uğramıştır. TKD'nin uyguladığı politikalar ve aynı zamanda üyelerinin dernek çalışmalarına karşı yeterli duyarlılığı göstermemesi bunda önemli derecede rol oynamıştır. TKD, kuruluşundan kısa bir süre sonra, kamuya yararlı bir dernek statüsüne kavuşmak için önemli çaba sarf etmiş, ancak bu yaklaşım, daha sonra Derneğin politika, çalışmaları ve söylemlerine de yansımış ve kamu kuruluşu gibi hareket eden bir örgüt niteliğine bürünmüştür. Dernek başkanlarının ve yönetim kurulu üyelerinin büyük bir çoğunluğunun kamuda çalışan bireylerden oluşması, bu türdeki yaklaşım ve anlayışı daha da güçlendirmiştir.

Derneğin var olabilmesi için gerekli maddi kaynağın büyük bir kısmının, kamu kurumlarına satılan yayınlardan elde edilmesi, TKD yöneticilerinin daha etkin politikalar belirlemesini engelleyen diğer unsurlardan biri olmuştur. Ayrıca yöneticilerin, Dernekçilik anlayışlarını, büyük ölçüde mesleki, teknik ve yasal sorunlarla sınırlandırmaları ve mesleğin gelişimini asıl belirleyen toplumsal sorunları göz ardı etmeleri, sağlıklı politikaların ve bakış açılarının gelişimini engellemiştir. 1990'lı yıllardan itibaren Dernek yönetimlerinin bu yöndeki bakış açıları değişirken, mesleki sorunlar belirli bir ölçüde de olsa toplumsal düzeyde ele alınmaya başlanmıştır. Bu çerçevede daha önce tartışılmayan ve ele alınmayan birçok konu, Derneğin düzenlediği etkinliklerde irdelenir hale gelmiştir. Yine bu bağlamda, birçok mesleki ve sivil toplum örgütü ile ortak çalışmalar yürütülmüştür. Dernek bir bakıma mesleki bir dernek kimliğinden sivil toplum örgütü olmaya doğru bir dönüşüm geçirmiştir.

Ancak bütün bunlar, TKD'nin altmış yıldır üzerinde durduğu sorunların çözümlenmesine katkı sağlamamıştır. Çünkü TKD, bu dönüşüm çabalarında bile "kütüphanecilik sorununun" mesleki değil tamamen toplumsal bir sorun olduğunu kamuoyuna yeterince aktaramamıştır. Kütüphanecilik alanındaki sorunların aynı zamanda eğitim, bilim, kültür vb. alanlardaki sorunların temelini oluşturduğu, bunlar çözümlenmeden diğer alanların etkin ve verimli bir hizmet üretemeyecekleri bilinci oluşturulamamıştır. Bu durum, TKD'nin, uzun vadeli politikalarının ve stratejilerinin olmamasından kaynaklanmaktadır. Örneğin TKD'nin en fazla üzerinde durduğu halk kütüphaneleri konusunda yazılı bir politikası bulunmamaktadır. Bu konularda birçok

toplantılar, paneller düzenlenmiş olmasına rağmen, bunlardan yararlanılarak bu konuda bir Dernek politikası geliştirilememiştir. Özellikle son dönemlerde tartışılan, halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere bağlanması konusunda birçok toplantı yapılmasına rağmen, Derneğin görüşünün ne olduğu konusunda yazılı bir belge bulunmamaktadır. Yine aynı şekilde, ülkenin enformasyon politikasının ne olması gerektiği, temel kütüphanecilik sorunları için hangi adımların atılması gerektiği konularında da bir politika söz konusu değildir.

Bütün bunların sorumlusu hiç kuşkusuz sadece Dernek yönetimleri değil, aynı zamanda üyeleridir. Dernek yönetimlerine yeterli desteği sağlamayan, üyelik sorumluluklarını yerine getirmeyen bir üyelik anlayışı ile hiçbir derneğin başarılı olması beklenemez. Dolayısıyla zaman zaman TKD bünyesinde kurulmaya çalışılan komisyonların, yeterince üye bulunamadığı için oluşturulamaması, bunun somut bir göstergesidir.

Bütün bu sorunların çözümü için TKD'nin yapması gerekenler önemine göre aşağıda sıralanmaktadır;

- Sadece tüzükte yer alan amaçlar çerçevesinde değil, bunlardan da yararlanarak, mesleki ve toplumsal sorumluluk bilinci içerisinde bir bakış açısı geliştirmeli ve üyeleri ile paylaşmalıdır.
- Enformasyon politikası çerçevesinde genel bir mesleki politika ve ilkeler belirlemeli ve değişen koşullara göre bu politikalar her yıl gözden geçirilmelidir. Aynı şekilde Halk ve Çocuk, Üniversite kütüphaneleri ve farklı hizmet türleri ve benzeri alanlarda etkin politikalar saptamalı ve uygulamaya konmalıdır.
- Yasal sorunların çözümü için, bunların eksik olduğunu belirtmek yerine, bu konularda gerekçeleriyle birlikte taslak metinler hazırlanarak kamuoyu ve siyasi kurumlarla paylaşılmalıdır.
- Türkiye'de kütüphanecilik mesleğinin karşı karşıya kaldığı en önemli sorunların başında mesleki standartlar gelmektedir. Bunun için, Türk Standartları Enstitüsü, ÜNAK, Milli Kütüphane ve üniversite kütüphaneleri başta olmak üzere, ilgili kuruluşlarla işbirliğine gidilmeli, mesleki standartların geliştirilip uygulanması konusunda çalışmalar yürütülmelidir.

- Yayıncılık faaliyetlerinde nicelik yanında niteliği de ön plana çıkarmalı ve kitapların basımı konusunda, bir zamanlar uygulanan ve daha sonra vazgeçilen hakemlik kurumunu yeniden hayata geçirmelidir. Özellikle Türkiye'de kütüphanecilik öğrencilerinin en fazla karşılaştığı ders kitapları konusunda bölümlerle de işbirliğine giderek ders kitapları yazımı özendirilmeli ve bunlar TKD tarafından basılmalıdır.
- 50 yıllık çabalardan da anlaşılacağı gibi şube bazındaki örgütlenme çalışmaları sağlıklı bir zeminde yürütülememekte ve şubelerle sağlıklı bir iletişim ortamı yaratılamamaktadır. Bunun için, yeni kurulacak şubeler daha fazla irdelenmeli, en azından şube yöneticilerinin, meslekten mezun birinin olması yönünde tüzük değişikliğine gidilmelidir. Ayrıca şube açılmak istenen yerlerde, uygun zemin yeterince oluşmamışsa, temsilcilik kurumu geliştirilmelidir.
- Kültür Bakanlığı ve buna bağlı kurumlarla ilişkiler kurumların kimliklerini zarar görmeyecek şekilde yürütülmelidir. TKD, Kültür Bakanlığı ve buna bağlı kurumları, sadece ekonomik kazanç sağlanacak ve salon vb. altyapılarından yararlanılacak kurumlar olarak görmemeli, aynı zamanda onların sorunlarının çözümüne katkı sağlayabilecek, bir meslek örgütü olduğunu politika ve uygulamalarında hissettirmelidir.

Bütün bu ilke, politika ve uygulamalar TKD web sayfasında yer almalı, her zaman güncel tutulmalı ve meslektaşların bunlarla ilgili düşünce ve eleştirilerini sadece aktarmakla kalmayıp, aynı zamanda çözüme giden sürecin parçası olacakları ortamlar yaratılmalıdır. Bu durum, sosyal ağların (web 2.0) tartışıldığı günümüzde TKD'nin teknolojik yakınsama fırsatını gecikmeden yakalamasını sağlayacaktır. TKD'nin üyeleri ile interaktif iletişim kurması ve profesyonel iş yapması fırsatını sağlayacak bu kavrayış yaşamsal öneme sahip olup, TKD'nin yakın geleceğine yön verecektir.

Kaynakça

- VIII. Genel Kurul Toplantısı (1976), *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXV (3), 203-210.
12 Eylül ve Türk Kütüphaneciler Derneği (1980), *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXIX (4), 203- 204).

13. Kütüphane Haftası'nda, kitaplıklarımızın sorunları üstüne uzmanların görüşleri (1977). *Milliyet Sanat Dergisi* 1.4.1977, 12-13.
- Abid, A. B. (2003). Art Museum Librarians. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 144-147.
- About IFLA 22.10.2009 tarihinde: <http://www.ifla.org/en/about> adresinden erişilmiştir.
- Acar, T. (2004). Değerli meslektaşlarım, *Türk Kütüphaneciliği*, 18 (3), 235-236.
- Adcock, D. C. (2003). American Association of School Librarians, *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 110-116.
- Akat, A. S. (1983). İktisadi politikalar, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, c.4., İstanbul: İletişim kitabı içinde: 1090-1112.
- Aksakal, A. (1999). Türk Kütüphaneciler Derneği'nden Federasyona Ulusal Bilgi Güvenliği Teşkilatı ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarı Taslağı, *Türk Kütüphaneciliği*, 13 (4), 432-437.
- Aksakal, A. (1983). Bir TKD Şubesinin çalışmaları, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXXII (3), 184-187.
- Ankara'da yasak kitap sergisi (2005). *Hürriyet Gazetesi* 28.03.2005.
- Aslan, S. (1994). Merhaba, *Türk Kütüphaneciliği*, 8 (1), 1-4.
- Aslan, S. (A.). (1993). Birgün mutlaka, *Türk Kütüphaneciliği*, 7 (3), 156-158.
- Aslan, S. (1992). Sevgili okuyucularımıza, *Türk Kütüphaneciliği*, 6 (4), 187-188.
- Atılğan, D. *Türkiye'de Kütüphanecilik Eğitimi ve Yeni Bin Yılda Hedefler* 25.10.2009 tarihinde: <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/fulltext/279.htm> adresinden erişilmiştir.
- Atılğan, D. (1996). Yeniden merhaba, *Türk Kütüphaneciliği*, 10 (4), 329-330.
- Atılğan, D. (1993). IFLA Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu, *Kütüphaneciliği*, 7 (4), 247-250.
- Basın toplantısı (1978), *Yeni Yayınlar*, XXIII (3), 33, 46.
- Batambuze, C. (2003). Uganda Library Association. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.4, New York: Marcel Dekker, 2831-2836
- Bahor, S. and Sesek, I. (2003). Union Association of Slovene Librarians. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.4, New York: Marcel Dekker, 2859-2865.
- Bayter, M. (1999). TKD'nin 50 yıllık üye profili, *Bilginin Serüveni: Dünyü, Bugünü, Yarını: Türk Kütüphaneciler Derneği'nin Kuruluşun 50. yılı Uluslar arası Sempozyum Bildirileri 17-21 Kasım 1999, Ankara*. Yayına Haz. Özlem Bayram ve diğ., Ankara: TKD Kitabı içinde: 66-73
- Berberoğlu, A. (1996a). TKD XVII. genel kurulunun düşündürdükleri, *Türk Kütüphaneciliği*, 10 (3), 212-214
- Berberoğlu, A. (1996). Kütüphane dostlarına, *Türk Kütüphaneciliği*, 10 (2), 103-104.
- Bildirgeler (2009). 01.11. 2009 tarihinde: <http://www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?id=424> adresinden erişilmiştir.
- Bourdon, C. (2003). Association of Specialized and Cooperative Library Agencies, *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 219-220

Canadian Library Association. 15.10.2009 tarihinde:

http://www.cla.ca/AM/Template.cfm?Section=Mission_Values_andamp_Operating_Principles&Template=/CM/HTMLDisplay.cfm&ContentID=3076 adresinden erişilmiştir.

Chang, T. W. And Liu, O. C. (2003). Library Association of China, Taiwan. 1585-1590. Committees of the Association ; Committees of Council. 15.10.2009 tarihinde:

<http://www.ala.org/ala/mgrps/committees/ala/index.cfm> adresinden erişilmiştir.

Çelik, S. (2009). Türk Kütüphaneciler Derneği ve Şubelerinin Yayınları 23.10.2009 tarihinde: http://www3.dogus.edu.tr/scelik/makaleler/tkd_bibliyografya.htm adresinden erişilmiştir.

Davis, M. E. K. and Petrovski, M. J. (2003). Association of College and Research Libraries, *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 163-172.

Duman, H. (1995). XXXI. Kütüphane haftasına (27 Mart-2 Nisan 1995) doğru, *Türk Kütüphaneciliği*, 9 (1), 5-9.

EBLIDA European Bureau of Library, Information & Documentation (2009).

22.11.2009 tarihinde: <http://www.denhaag.nl/en/businesses-and-organisations/international-The-Hague/to/EBLIDA-1.htm> adresinden erişilmiştir.

Fitzgibbons, S. (2003). Association for Library and Information Science Education. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 192-204.

George, L. A. and Blixrud, J. (2003). Association of Research Libraries, *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 206-218

Ghikas, M. (2003). American Library Association: organization and structure, *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 117-129.

Gülle, T. (1996). Türkiye'de bilgi edinme özgürlüğüne ilişkin sorunlar. *Bilgi Edinme Özgürlüğü*, (Yay. Haz. Y. Tonta - A. Çelik), Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği kitabı içinde: 22-45.

Gürdal, O. (1997). Ulusal ve evrensel bilgi akışı sürecinde mesleki derneklerin rolü, IFLA 1995'e Doğru Türk Kütüphaneciliği Sempozyumu ve I. Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Konferansı Bildirileri, Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği kitabı içinde: 21-41

Haberler, 1963a, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* XII (1-2), 70- 83.

Haberler, 1963b, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* XII (3-4), 232-238.

Derneğimizin faaliyetleri (1952). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* 1(1), 80.

Dernek Başkanımız O. Üstün Yıldırım'ın TKD VIII. Genel Kurul Toplantısında yaptığı konuşma (1977), *Yeni Yayınlar* XXII (4), 49, 63.

Fuar'da İlhan Selçuk'a destek (2008). *Cumhuriyet*, 23.3.2008.

Halk kütüphaneleri tasfiye olur (2006) *Cumhuriyet*, 2.3.2006.

Hayrapetyan, N. (2003). Armenian Library Association. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 139-142.

- Holley, E. G. (1975). The Role of Professional associations in a network of library activity. *Library Trends*, 24 (2), 293-306.
- Horton, F. W. (2003). International Federation for Information and Documentation, *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.2, New York: Marcel Dekker, 1405-1407.
- IFLA Universal Dataflow and Telecommunications Core Activities (2009). 22.11.2009 tarihinde: <http://www.ifla.org/en/activities-and-groups> adresinden erişilmiştir.
- İhtisas komisyonları kurulmuştur (1963), *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XII (1-2), 241-242.
- Interlibrary Loan Code for the United States Explanatory Supplement. 14.02.2008 tarihinde <http://www.ala.org/ala/rusa/protocols/referenceguide/interlibraryloancode.cfm> adresinden erişildi:
- İstanbul Kütüphaneciler Cemiyeti (1954), *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 3 (1), 97
- İstanbul Kütüphanecileri Cemiyeti'nin Tanışma Toplantısı (1959), *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 8 (3), 181.
- İstatistik Göstergeler Statistical Indicators 1923-2007*, (2008), Ankara: TÜİK.
- İstatistik Göstergeler 1923-1998* (2001). Ankara: DIE.
- İstatistikler (2009), 22.10.2009 tarihinde: <http://kygm.kulturturizm.gov.tr/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF0D262A49C727F232C312D1DD2E9EA986> adresinden erişilmiştir.
- The Japan Library Association. 28.10.2009 tarihinde: <http://www.jla.or.jp/jla-e.html#jla> adresinden erişilmiştir.
- Kabacalı, A.(1990). *Başlangıcından Günümüze Türkiye 'de Basın Sansürü*, İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti.
- Kamu Yararına Çalışır Bir Kuruluş: TKD (1975) *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXIV (1), 1-2.
- Karataş, Ş. (1997). Sivil Toplum Arayışları Üzerine Düşünceler, *Yeni Türkiye (Sivil Toplum Özel Sayısı)*, 3 (18), 9-12.
- Kartal, A. F. (2004). Değerli meslektaşlarım. *Türk Kütüphaneciliği*, 18 (4), 259-260.
- Keseroğlu, H. S. (1983). Milli Kütüphane, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, c.5., İstanbul: İletişim kitabı içinde: 1310-1311.
- Kütüphaneciler bildirgesi, *Türk Kütüphaneciliği*, 18 (2), 172-174.
- Kütüphaneciliğimizin sorunları ve çözüm önerileri hakkında Türk Kütüphaneciler Derneği'nin görüşleri (1997). *Türk Kütüphaneciliği*, 11 (1), 54-66.
- Kütüphanecilikte yeni bir dönem (1997) *Türk Kütüphaneciliği*, 11 (3), 205-207
- Kütüphanelerin düşmanı korsan kitap yayınları (2006). *Sabah Gazetesi Ankara Eki*. 30.3.2006
- LIBER - The Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche (2009). 22. 11.2009 tarihinde: <http://www.libereurope.eu/> adresinden erişilmiştir.

Libraries and Intellectual Freedom. IFLA/ FAIFE World Report (2001). Copenhagen:

The IFLA/ FAIFE Office

The Library Association. 28.10.2009 tarihinde:

http://www.cilip.org.uk/PublicSites/cScape.CILIP.GenericTemplates/Information.aspx?NRMODE=Published&NRORIGINALURL=%2fNR%2fexeres%2f1781F450-D75D-41A3-A43C-63FD3BFA0B45%2cframeless%2ehtm%3fNRMODE%3dUnpublished%26WBCMODE%3dPresentationUnpublished%26wbc_purpose%3dBasic&FRAMELESS=true&NRNODEGUID=%7b1781F450-D75D-41A3-A43C-63FD3BFA0B45%7d&NRCACHEHINT=ModifyLoggedIn&WBCMODE=AuthoringReedit#LA adresinden erişilmiştir.

Library Bill of Rights. 2.11.2009 tarihinde:

<http://www.ala.org/ala/aboutala/offices/oif/statementspols/statementsif/librarybillrights.cfm> adresinden erişilmiştir.

Makal, A. (2003). Cumhuriyetin 80. Yılında Türkiye'de Çalışma İlişkileri, 2.11. 2009 tarihinde: http://www.politics.ankara.edu.tr/tartisma_metinleri.php adresinden erişilmiştir.

Monfasani, R. (2003). Association of Graduate Librarians of the Argentine Republic. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 178-179

Nicholson, J. and Ormonde, C. (2003). Australian Library and Information Association. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 222-228

Okul Kütüphanelerine İlişkin Muhtıra (1970), *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XIX (4). 349-352 .

Oppenheim, C. and Pollecutt, N. (2000). Professional associations and ethical issues in LIS, *Journal of Librarianship and Information Science*, 32(4), 187-203.

Önder, İ. (1983). Türkiye'de kamu harcamalarının gelişme seyri, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 5. c. İstanbul: İletişim kitabı içinde: 1206-1222

Ötüken, A. (1955). Milli Kütüphane nasıl kuruldu, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 5 (1), 1-56.

Parent, R. H. (2003). American Association of Law Libraries. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 101-109.

Pashkova, V. S. (2003). Ukrainian Library Association. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.4, New York: Marcel Dekker, 2837-2843.

Sağlamtunç, T. (1993) Uğur Mumcu'nun ardından, *Türk Kütüphaneciliği*, 7 (1), 1-3.

Sağlamtunç, T. (1992). Değerli meslektaşlarımız, *Türk Kütüphaneciliği*, 6 (4) 1992, 185-186.

Sefercioğlu, N. (1992). Bazı olaylar üzerine düşünceler, *Türk Kütüphaneciliği*, 6 (1), 1-3.

Sefercioğlu, N. (1991). Olaylara bakışlar, *Türk Kütüphaneciliği*, 5(4), 151-152.

Sefercioğlu, N. (1991). Depreşen haksızlık, *Türk Kütüphaneciliği*, 5 (3), 92

- Sefercioğlu, N. (1990). Doç. Dr. Necmeddin Sefercioğlu'nun XXVI. Kütüphane Haftası Konuşması, *Türk Kütüphaneciliği*, 4 (2), 49-50
- Sefercioğlu, N. (1990). Değişmesi gereken bir anlayış, *Türk Kütüphaneciliği*, 4 (1), 1-2.
- Sefercioğlu, N. (1989). TKD'nin 40. yılı, *Türk Kütüphaneciliği*, 3 (2), 57-58.
- Sefercioğlu, N. (1988). Kültür ve Turizm Bakanı'na mektup, *Türk Kütüphaneciliği*, 2 (3), 92.
- Sefercioğlu, N. (1986). TKD XII. Genel kurulu, yahut, yeni bir atılım, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 35 (4), 1.
- Sefercioğlu, N. (1980). TKD'nin bazı sorunları ve vakıf ihtiyacı, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXIX (2), 61-64.
- Sefercioğlu, N. (1978). IX kurultayımız ve kütüphanecinin tarafsızlığı, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXVII (3-4), 141-143.
- Sefercioğlu, N. (1972). 1972'nin getirdikleri, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXI (1), 1-4
- Shaw, D. and Davis, C. H. (2003). American Society for Information Science and Technology. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 130-132
- Shaparneva, M. A. (2003). Russian Library Association, *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.4, New York: Marcel Dekker, 2542-2563.
- Shimmon, R. International Federation of Library Associations and Institutions, *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.2, New York: Marcel Dekker, 1408-1417.
- Silier, O. (2001). Avrupa Birliği Devlet ve STK'lar, Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları Sempozyumu VII : (Beşiktaş-İstanbul, 2-3 Haziran 2000) İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Kitabı içinde: VI-IX.
- Sürekli Çalışma Grupları (2009). 12.10.2009 tarihinde: <http://www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?id=401> adresinden erişilmiştir.
- Şimşek, M. (2009). Kamu Yararına Çalışan Dernek Statüsünün Kazanılması ve Kaybedilmesi İle Bu Derneklere Sağlanan Kolaylıklar, İstisna ve Muafiyetler, 25.10.2009 tarihinde: http://www.alomaliye.com/2008/mintez_simsek_kamuyararına.htm adresinden erişilmiştir.
- TKD IX. Genel Kurul Toplantısı (28-29 Temmuz 1978) (1978). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XVIII (3-4), 167-173
- TKD X. genel kurul toplantısı (5 Eylül 1981) (1981) , *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXX (3), 128-130.
- TKD basın bülteni, 1998, *Türk Kütüphaneciliği*, 18 (2),171
- TKD yönetim kurulu üyeleri Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'i ziyaret etmiştir, *Türk Kütüphaneciliği*, 11 (3), 287-288.
- Toksöz, F. (1983). Dernekler, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 2. c. İstanbul: İletişim kitabı içinde: 365-386

- Tonta, Y. (1995). Library associations in Turkey. *Türk Kütüphaneciliği*, 9(3), 281-285
- Tonta, Y. A. (1985). Türk Kütüphaneciler Derneği'nin Gelişmesini Engelleyen Nedenler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Toplu, M. (2007). Kütüphaneciliğin Etik Sorunu ve Türkiye Yaklaşımı, *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (2), 186-217
- Toplu, M. (2002). Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Bilgi Üretimi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Toplu, M. (1997). Enformasyonun yayımında uluslararası yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum, *IFLA 1995'e Doğru Türk Kütüphaneciliği Sempozyumu ve I. Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Konferansı Bildirileri*, Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, Kitabı içinde: 42-55.
- Türk Kütüphaneciler Derneği XIV. Genel Kurulu Genel Yönetim Kurulu Raporu (1990), *Türk Kütüphaneciliği*, 4(4), 194-203.
- Türk Kütüphaneciler Derneği Anatüzüğü Değiştirildi (1984), *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni XXXIII* (2), 97.
- Türk Kütüphaneciler Derneği X. Dönem Genel kurul Çalışma raporu (1981), *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXX (3), 138-152
- Türk Kütüphaneciler Derneği Şube Başkanlıklarına (1978), *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XVIII (3-4), 259-260)
- Türk Kütüphaneciler Derneği Tüzüğü, 1961, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, X (1-2), 91-110
- Türk Kütüphaneciler Derneği Anatüzüğü (1952). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 1 (1), 82-84
- Türk Kütüphaneciler Derneği Teşkilatlanırken (1961), *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, X (1-2), s.1.
- Türk Kütüphaneciler Derneğinin Çalışmaları (1959) *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 7 (1) 81-82)
- Türk Kütüphaneciliği Dergisi (2009). 25.10.2009 tarihinde: <http://www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?id=293> adresinden erişilmiştir
- Türkiye Kütüphaneleri Kütüphanecileri Kütüphaneci Memur ve Hizmetlileri Sendikası Kuruldu (1966). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XV (4), 270.
- Türkiye Kütüphaneleri ve Personel Sorunları ile ilgili Muhtıra (1967) *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* XVI (4), 249-255.
- UBCIM - IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC Core Activity (2009). 22.11.2009 tarihinde: <http://archive.ifla.org/VI/3/ubcim.htm> adresinden erişilmiştir.
- Üniversite Kütüphanecilik Bölümü Mezunları Derneği Tüzüğü (1975), Ankara: Yeni Desen Matbaası.
- Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (2009), 22.10.2009 tarihinde: <http://www.unak.org.tr/tarih.htm> adresinden erişilmiştir.
- Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (2009). 22.11. 2009 tarihinde: <http://www.unak.org.tr/tarih.htm> adresinden erişilmiştir.

- Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (Ünak) Tüzüğü (2009), 22.10.2009 tarihinde: <http://www.unak.org.tr/tuzuk.htm> adresinden erişilmiştir.
- Üniversiteler (2009), 22.10.2009 tarihinde: <http://www.yok.gov.tr/content/view/674> adresinden erişilmiştir.
- Wilt, C. (2003). Association for Library Collection & Technical Services. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 180-191
- Wood, E. M. (2007). Kapitalizmin Arkaik Kültürü: Eski Rejimler ve Modern Devletler Üstüne Bir Deneme. İstanbul: Yordam.
- Whitmel, V. and Morton, E. (2003). Canadian Library Association. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.1, New York: Marcel Dekker, 422- 424.
- Wijetunge, P. (2003). Sri Lanka Library Association. *Encyclopedia of Library and Information Science*, vol.3, New York: Marcel Dekker, 2732-2736.
- Yabancı memleketlerde kütüphanecilik tahsili veya stajı yapan meslektaşlarımız (1952), *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 1 (1) 1952, s. 80
- Yasaklamıştık özür dileriz (2005). *Yeni Asya*, 1.4.2005
- Yıldırım, Ü. (1975). Üniversite Kütüphanecilik Bölümü Mezunları Derneği'nin Doğuşu, *Yeni Yayınlar*, XX (4), 154-157.
- Yılmaz, B. (2009). Türkiye'de Halk Kütüphaneleri Bölge Seminerleri: İyi Uygulama Örneği Olarak Bir Deneyimin Değerlendirilmesi. 22.10.2009 tarihinde: <http://www.kutuphaneci.org.tr/hbs/degerlendirme.pdf> adresinden erişilmiştir.

Summary

The first library / librarian association is established in USA in 1876 as ALA. In 2009, it is seen that, in more than 150 countries national and international library associations having general and specific purposes have been established.

Library / librarian associations have undertaken important functions in the definition of national librarian problems, the development of solution proposals and politics, in the preparation of standards, in the preparation of professional activities such as conference, congress, panel, in the preparation of professional publications, in the preparation of reports and basic principles.

These associations have not only limited their activities with professional subjects, but have developed many activities in related professional areas such as freedom of thought censorship, education, science, culture, human rights, and have relations with other associations and civil society organizations activating in similar areas.

The international professional organizations have been reflected in Turkey in the midst of the 20th century and TKD has been established in 1949. After the

establishment three years later, in 1952, the Association has begun to publish TKD Bulletin, the Association has managed to publish over 100 books with its sections. In 1961, the Association has begun to be organized at the level of sections so as to widen its professional studies to national scale. The number of sections has continually changed according to the social conjuncture and professional arrangements, the number of sections was as high as 51 in 1978, in 2009 it has recessed to 23. On the other hand, in 1963 and 1978 it has decided to establish commissions covering all the professional areas but it was not successful enough. In 2009, there are 6 continuous working group in public relations, information, social and cultural activities, freedom of thought, professional ethics and national libraries. TKD, as other library associations, has established and begun to apply bulletins in the areas of professional ethics principles (1996), public libraries (2004), freedom of thought (2008).

It has taken important steps in the areas which are the fundamental problems of librarian profession such as legal arrangements, rights of personnel, public libraries, but it was not successful enough.

Since 1964 in the month of March it has celebrated library weeks and has organized many panels, symposiums and congresses.

Although it has developed many activities, it was not successful enough in the solution of organizational and professional problems.

In this unsuccessfulness the politics applied by TKD and the insensitiveness of its members have played an important role. Especially, till the years 1990 TKD has limited its activities essentially with professional technical and legal problems. The areas such as ethics, freedom of thought, science, education and culture politics have not been able to find their way through TKD activities. Since 1990, the Association has begun to activate in these areas and have organized mutual works with other professional and civil society organizations. The Association has evolved from the identity of a professional association to a civil society organization.

But all of these have not contributed to the solution of the problems which TKD has involved with for sixty years. Because, even in these evolutionary struggles TKD was not able to tell enough to public that “librarian problem” is a totally social problem and not a professional problem. The biggest reason for this case is the nonexistence of long term politics and strategy of the Association. For example, TKD does not have a written politics about the public libraries which is the most stressed subject by the Association. Although it has organized many meetings, panels about these subjects it was not able to develop an Association politics using the results of these meetings.

Recently the subject of the linking of public libraries to local administrations has been keenly discussed, but the Association does not have a written report about this subject. Again, as the same, there is no politics about what must be the information politics of the country, which steps must be taken for the fundamental librarian problems.

Who is responsible from these situations is not the only Association administration, but also its members. With an understanding of a membership which does not support enough the administration, does not undertake its responsibilities, it cannot be expected that TKD should be successful. It is a symptom of these situations that commissions which are tried to be established from time to time cannot find members.

For the solutions of all these problems TKD must take these steps:

It must determine a professional politics and principles in the context of information politics and must revise these every year according to changing conditions. In the same way, it must determine politics in the areas such as Public and Children Library, University library.

For the solutions of legal problems, instead of saying that arrangements are lacking, it must prepare legal draft texts and must share these with public and colleagues.

The biggest problem facing librarian profession in Turkey is the problem of professional standards. It must work towards establishing these aims with the collaboration of related organizations such as Turkish National Library and university libraries.

In publication activities it must also consider the quality as well as quantity, peer review system which has been applied once open a time should be applied again. It must support the writing and publication of textbooks and must collaborate with the related departments so as to solve the problem of textbook which causes librarian students to suffer.

All these principles, politics and applications should take place on the web page of TKD, and a medium must be developed so that related thoughts and critics can be shared within colleagues.